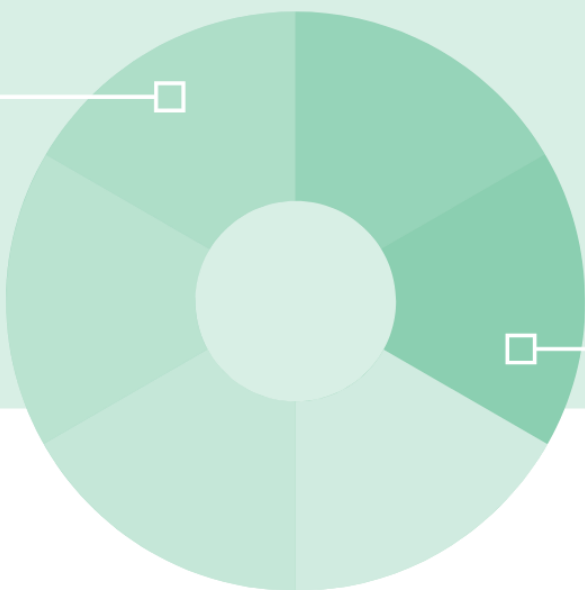

Vyriausiosios
tarnybinės etikos
komisijos

2019

VEIKLOS
ATASKAITA

Patvirtinta Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2020-02-26 sprendimu Nr. KS-33

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą teikia Lietuvos Respublikos Seimui kiekvienais metais iki kovo 1 d. (Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 19 straipsnio 1 dalis).

Komisijos patvirtinta veiklos ataskaita skelbiama VTEK interneto svetainėje.

Ataskaitoje vartojamų pavadinimų ir terminų santrumpos (abėcėlės tvarka):

Atitikties pareigūnas – asmuo, institucijoje ar įstaigoje paskirtas atsakingu už interesų derinimo srities priežiūrą ir kontrolę.

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

ES – Europos Sąjunga.

GRECO – Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė.

Komisija – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

LVĮ – Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas.

NKKP – Nacionalinė kovos su korupcija programa.

PIDTIS – VTEK administruojama Privačių interesų deklaracijų tvarkymo informacinė sistema.

PINREG – VTEK steigiamas Privačių interesų registras.

STT – Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba.

VAAT – Vilniaus apygardos administracinis teismas.

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos.

VPIDVTĮ – Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (iki 2019-12-31).

VPIDĮ – Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas (nuo 2020-01-01).

VPT – Viešųjų pirkimų tarnyba.

VSĮ – Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.

VTEK – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

VTEKĮ – Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas.

vtek@vtek.lt

(8 5) 212 43 96

Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius

www.vtek.lt

TURINYS

SVARBIAUSI METŲ DARBAI	4
VTEK VEIKLA	7
Veiklos principai ir pagrindai	7
Nariai	7
PREVENCIJA	9
Pasirengimas įgyvendinti naujuosius VPIDĮ ir VTEKĮ	9
Mokymai	11
Rekomendacijos	12
Asmenų tikrinimai	13
Privačių interesų deklaravimas	13
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	15
Tarptautinis atstovavimas	15
LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA	18
INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA	20
Apžvalga	20
Nagrinėti pranešimai	20
Atlikti tyrimai	21
Tyrimų rezultatai	21
Vertinti asmenys	22
Interesų derinimo pažeidimai	22
Deklaravimo pažeidimai	23
Kiti pažeidimai	25
Tyrimai VTEK iniciatyva	25
Kitų institucijų ar įstaigų atlikti tyrimai	26
TEISMUOSE NAGRINĖTOS BYLOS	28
Teismo formuojama įstatymų taikymo praktika	29
STATISTIKA (2019)	31
VEIKLOS UŽDAVINIAI (2020)	32

SVARBIAUSI METŲ DARBAI

1 PASIRENGIMAS ĮGYVENDINTI NAUJUOSIUS VPIDĮ IR VTEKĮ.

Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas) 2019-06-27 priėmė naujos redakcijos VPIDĮ bei VTEKĮ. Iki 2019-12-31 Komisija parengė šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus. VTEK peržiūrėjo savo priimtas rekomendacijas, taisykles, tvarkos aprašus ir kitus teisės aktus, susijusius su interesų derinimo kontrolės įgyvendinimu, privačių interesų deklaravimu, nusišalinimu ir jo nepriėmimu, interesų konfliktų valdymu pirkmuose, savivaldybių tarybų Etikos komisijų priimamų sprendimų įforminimu bei VTEK darbo organizavimu. Iš jų nebeaktualius Komisija paskelbė netekusiais galios, taip pat parengė ir priėmė reikiamus papildymus bei patikslinimus. Taigi iš viso priimta 15 norminių teisės aktų, kuriais vadovaujantis įgyvendinamos VPIDĮ ir VTEKĮ įtvirtintos teisės normos.

2 METODINĖ INTERESŲ DERINIMO PAGALBA SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS.

Artėjant 2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimams, VTEK atnaujino rezoliuciją, rekomenduojančią, kaip merams ir savivaldybių tarybų nariams savo veikloje įgyvendinti skaidrumo principą „informuoti-nusišalinti-nedalyvauti“. VTEK detalizavo, kaip, kada ir kam vietos valdžios atstovai turėtų teikti nusišalinimus, jei kyla interesų konfliktas. Savivaldybių tarybų rinkimams įvykus, pareigas eiti pradėję 1502 valsčių politikai (60 merų ir 1442 savivaldybių tarybų narių) privalėjo pateikti privačių interesų deklaracijas. Siekdama padėti ne tik jiems, bet ir naujai į pareigas skiriamoms administracijų direktoriams, jų pavaduotojams, merų patarėjams bei visuomeniniams konsultantams, VTEK teikė konsultacijas, siuntė raginimus ir vykdė sistemingus mokymus. Seminaruose asmenys supažindinti, kaip

vengti interesų konflikto ir tinkamai deklaruoti privačius interesus. Užsiregistravę savivaldybių tarybų nariai bei interesų derinimo reikalavimų kontrolę savivaldybėse vykdančias asmenys supažindinti su teoriniais interesų derinimo aspektais, dažniausiai interesų derinimo srityje kylančiomis problemomis ir jų sprendimo būdais.

3 PATEIKTOS TRIJŲ SEKTORIŲ ANALIZĖS IŠVADOS.

Ataskaitiniais metais išvadas pateikė trys VTEK narių vadovautos darbo grupės, nuo 2018 m. pabaigos analizavusios neteisėto ložinio apraiškas teisėkūros procesuose pagal Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo išvadoje pateiktą informaciją, interesų derinimo pažeidimus aplinkosaugos ir sveikatos priežiūros sektoriuose bei medžiotojų klubo „Girios“ narių tarpe. Vadovaudamasi analizės duomenimis, VTEK ataskaitiniais metais atliko 20 tyrimų dėl asmenų veikos, galbūt pažeidžiančios LVĮ nuostatas. Taip pat patikrino, ar 37 valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys nedalyvavo rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, susijusius su interesų konfliktą galinčiomis kelti bendrovėmis, įmonėmis ar asociacijomis, veikiančiomis aplinkosaugos, komunalinių, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo, pakuočių gamybos ir panašiose srityse. Keletą tyrimų dėl galimo interesų konflikto ir privačių interesų deklaravimo VTEK pavedė atlikti kitoms institucijoms. Antroji darbo grupė vertino STT pateiktą informaciją dėl korupcijos rizikų, susijusių su paramos teikimu Lietuvos liginėms. Nustatyti deklaravimo pareigą turėję asmenys, patikrinti jų deklaruoti duomenys ir įvertinti galimi interesų konfliktai 12-oje sveikatos priežiūros įstaigų. Atlikti tyrimai dėl 57 gydytojų ir kitų sveikatos priežiūros specialistų

elgesio. Visiems jiems, išskyrus vieną, konstatuoti pažeidimai dėl laiku ir tinkamai nedeklaruotų papildomų darbuotojų bei ryšių su asociacijomis. Šių asmenų darbuotojams VTEK pateikė rekomendacijų dėl prevencinių priemonių, konsultavo bei organizavo mokymus. Trečiosios darbo grupės analizės pagrindu VTEK atliko tyrimus dėl 14 asmenų elgesio jiems privačių interesų deklaracijose nenurodžius arba pavėluotai nurodžius narystę medžiotojų klube „Girios“. Jiems visiems buvo konstatuoti pažeidimai.

4 DEKLARAVIMO KONTROLĖS VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE STIPRINIMAS. Kadangi viešiesiems pirkimams šalyje kasmet išleidžiama apie 5 milijardus eurų, o perkančiųjų organizacijų Lietuvoje yra apie 4 tūkstančius, pareiga deklaruoti privačius interesus pirkimuose, VTEK vertinimu, yra svarbi korupcijos prevencijos priemonė siekiant skaidraus ir racionalaus viešųjų finansų panaudojimo. Viešojo pirkimo komisijos nariai, supaprastintus pirkimus perkančioje organizacijoje atlikti įgaliojimai asmenys bei pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai privačių interesų deklaracijas turi teikti dar nuo 2018 m. Stiprindama interesų deklaravimo viešuosiuose pirkimuose kontrolę ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą, VTEK 2019 m. vasarį su VPT pasirašė susitarimą, kuris leido sparčiai keistis informacija apie galimus interesų deklaravimo pažeidimus bei imtis atitinkamų priemonių. Per metus, pagal VPT pateiktą informaciją, VTEK patikrino, kaip privačius interesus deklaruoja beveik 400 viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų. Dėl 294-ųjų asmenų VTEK pavedė atlikti tyrimus jų vadovams, o dėl likusių tyrimų nepradėjo. Kai kurių tyrimų išvados nepritarusi, Komisija tyrimus atliko pati. VPT teikė informaciją VTEK ir dėl kitų institucijų bei įstaigų (savivaldybių administracijų, socialinės globos namų ir kt.) darbuotojų vykdytų viešųjų pirkimų procedūrų.

5 ANTIKORUPCINĖS APLINKOS TEISMUOSE STIPRINIMAS. Komisija pradėjo darbą 2019-03-08 Teisėjų tarybos nutarimu įsteigtoje Tarpinstitucinėje darbo grupėje antikorupcinei aplinkai teismuose stiprinti. VTEK teikė ekspertinę pagalbą teisėjams bei teismų darbuotojams interesų konfliktų prevencijos bei privačių interesų deklaravimo klausimais, vedė mokomuosius interesų derinimo seminarus.

6 PLĖTOTAS TARPTAUTINIS ATSTOVAVIMAS. Komisija tęsė bendradarbiavimą su EBPO bei kitomis organizacijomis, palaikė ryšius ir keitėsi patirtimi su panašias funkcijas atliekančiomis užsienio šalių institucijomis. Komisijos atstovai dalyvavo dviejuose EBPO surengtuose Vyriausiųjų viešojo sektoriaus skaidrumo ekspertų, dirbančių interesų konfliktų valdymo bei tarnybinės etikos srityje, darbo grupės suvažiavimuose. Susitikimų metu pabaigtas rengti Skaidrumo vadovo (angl. *Integrity Handbook*) projektas. Diskutuota lobistinės veiklos priežiūros, atitikties pareigūnų skyrimo bei viešojo sektoriaus mokymų optimizavimo temomis. Taip pat VTEK atstovai dalyvavo Europos Komisijos Biudžeto generalinio direktorato Briuselyje organizuotoje konferencijoje, susijusioje su interesų konfliktų valdymu, siekiant geriau panaudoti ES lėšas. 2019 m. spalį VTEK atstovai dalyvavo Barcelonos metropolijos zonos skaidrumo agentūros organizuotame tarptautiniame skaidrumo seminare. Prancūzijos Visuomeninių reikalų skaidrumo tarnybos (angl. *High Authority for transparency in public life*) kvietimu, 2019 m. gegužę VTEK atstovai dalyvavo lobistų registrus valdančių Europos šalių atstovų susitikime Paryžiuje.

7 MOKYMAI IR REKOMENDACIJOS.

Ataskaitiniais metais VTEK tęsė intensyvius viešojo sektoriaus darbuotojų, įskaitant atitikties pareigūnus, mokymus, kurių tikslas – padėti tinkamai įgyvendinti VPIDVTĮ nustatytas pareigas deklaruoti privačius interesus ir vengti situacijų, keliančių interesų konfliktą. Iš viso seminaruose dalyvavo apie 1 000 asmenų. Vien socialinės apsaugos srities darbuotojų, sveikatos priežiūros specialistų bei viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų apmokyta daugiau nei 200. Taip pat VTEK dalyvavo ir pasisakė savivaldybių Antikorupcijos komisijoms Lietuvos Respublikos Seime surengtuose mokymuose, o bendradarbiaudama su STT, VTEK dalyvavo įvairiuose Lietuvos miestuose vykusiose diskusijose su įvairių valstybės bei savivaldybių įstaigų bei įmonių atstovais apie interesų konfliktų valdymo viešajame sektoriuje priemones.

8 LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪROS IR ŠVIETIMO STIPRINIMAS.

Siekdama didinti skaidriai veikiančių lobistų skaičių, VTEK parengė rekomendacijas, kaip bendrauti su lobistais. Komisija detalizavo, ko derėtų vengti ir kaip elgtis, jei viešojo sektoriaus atstovas atsiduria situacijoje, kai lobistai siekia jam (jai) daryti įtaką lobistine veikla ir kreipiasi raštu ar žodžiu. Šių rekomendacijų tikslas – didinti informuotumą, siekiant sumažinti neteisėtos lobistinės veiklos atvejų, tačiau neužkertant kelio skaidriai veikiančių registruotų lobistų veiklai. Ataskaitiniais metais VTEK tęsė institucijose pradėtus patikrinimus dėl galbūt neteisėtos lobistinės veiklos. Jų pagrindu Komisija pradėjo 20 tyrimų dėl galbūt neteisėtos lobistinės veiklos, dar 4 tyrimai pradėti gautų pranešimų pagrindu. Pažeidimai konstatuoti 12 asmenų.

9 PINREG SUKŪRIMO IR ĮDIEGIMO DARBAI.

Ataskaitiniais metais intensyviai vykdyti PINREG diegimo darbai: pasirašyta sutartis su PINREG diegėjais, pabaigti analizės bei projektavimo darbai. Šiuo metu vyksta PINREG kūrimo darbai, derinamos duomenų teikimo sutartys su duomenų teikėjais – VĮ Registrų centru, Vidaus reikalų ministerija ir kt. Sistema turėtų būti sukurta ir įdiegta 2020 m. III ketvirtį. VTEK pagal kompetenciją įgyvendina Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų Tarpinstituciniame veiklos plane iškeltus tikslus – gerinti asmenų, dirbančių valstybės tarnyboje, privačių interesų deklaracijų tvarkymą, duomenų teisėtumo kontrolę ir atsakomybės taikymą. Vienas iš šios Plano priemonės įgyvendinimo tikslų yra PINREG įsteigimas.

10 AKTYVI INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA.

Ataskaitiniais metais aktyvią interesų derinimo priežiūrą VTEK vykdė tikrindama, kaip asmenys laikosi VPIDVTĮ reikalavimų dėl nusišalinimo interesų konflikto situacijose, privačių interesų deklaravimo, draudimo atstovauti privatiems asmenims ar grupėms, pareigos vienus metus „atvėsti“ nustojus eiti pareigas valstybinėje tarnyboje ir kt. VTEK nagrinėjo 1 129-ių asmenų elgesį pagal gautus pranešimus, stebėjo visuomenės informavimo priemonėse skelbiamą informaciją apie galimus VPIDVTĮ pažeidimus, vertino kitų institucijų atliktus tyrimus, kurių buvo 858.

VTEK VEIKLA

VEIKLOS PRINCIPAI IR PAGRINDAI

Komisija yra Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) įsteigta ir jam atskaitinga kolegiali institucija, vykdanči valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir lobistų veiklos priežiūrą, taip pat korupcijos prevenciją.

VTEK misija – padėti valstybinėje tarnyboje dirbantiems ir kitiems asmenims, kuriems taikomos VPIDVTĮ nuostatos, elgtis taip, kad, eidami tarnybines pareigas, jie pelnytų didesnę visuomenės pasitikėjimą, taip pat užtikrinti vykdomos lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą. Komisijos strateginis tikslas – nepriekaištingas interesų derinimo normų įgyvendinimas ir skaidresnė lobistinė veikla.

VTEK savo veiklą grindžia pagarbos žmogui ir valstybei, teisėtumo, nešališkumo, politinio neutralumo, nepriklausomumo, skaidrumo, viešumo ir atskaitomybės principais. Komisijos pirmininkui ir nariams draudžiama dalyvauti politinių partijų veikloje ar kitaip pažeisti politinio neutralumo principą.

Komisija savo veikloje vadovaujasi:

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymu

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymu

Korupcijos prevencijos įstatymu

Valstybės politikų elgesio kodeksu

Lobistinės veiklos įstatymu

Įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais

Atlikdama savo funkcijas ir priimdama sprendimus pagal suteiktą kompetenciją, VTEK yra nepriklausoma. Valstybės politikams, pareigūnams, politinėms partijoms, asociacijoms, kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims draudžiama daryti įtaką dėl sprendimų priėmimo procedūros ir turinio.

NARIAI

VTEK sudaro 5 nariai – Seimo skiriami valstybės pareigūnai, kurių kadencijos laikas – 5 metai. Komisijos pirmininką Seimas skiria iš VTEK narių Seimo Pirmininko teikimu. Ataskaitiniais metais Seimas priėmė naujos redakcijos VTEKĮ, kuriame pakeistas vienas iš subjektų, teikiančių kandidatą į Komisijos nario pareigas. Tokia teisė suteikta Nevyriausybinų organizacijų tarybai.

Reglamentavimas šioje srityje per pastaruosius trejus metus keitėsi ne pirmą kartą: nuo 2017-06-01 Lietuvos teisininkų draugijai, iki tol galėjusiai teikti tik vieną kandidatą, suteikta teisė teikti du, o vieną iš šių kandidatų anksčiau galėjusiam siūlyti Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentui tokia teisė panaikinta.

KANDIDATUS Į VTEK NARIUS SEIMUI TEIKIA

- Lietuvos Respublikos Prezidentas (1 kandidatą);
- Seimo Pirmininkas (1 kandidatą);
- Ministras Pirmininkas (1 kandidatą);
- Lietuvos teisininkų draugija (1 kandidatą);
- Nevyriausybinių organizacijų taryba (1 kandidatą nuo 2019-06-27, iki tol – Lietuvos teisininkų draugija, Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas).

VTEKĮ nustato, kad tas pats asmuo Komisijos nariu gali būti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Ataskaitiniais metais pasibaigė dviejų narių – prof. Sauliaus Katuokos ir Dalios Paulauskaitės – kadencijos. Vietoje jų pareigas

pradėjo eiti Lietuvos Respublikos Prezidento ir Nevyriausybinų organizacijų tarybos teikimu Seimo paskirti asmenys – atitinkamai Evelina Matulaitienė ir Martinas Žaltauskas.

Taigi 2019 m. VTEK sudarė:

Edmundas Sakalauskas. Pirmininkas nuo 2018-05-29 Seimo Pirmininko teikimu. VTEK narys nuo 2017-11-16 Ministro Pirmininko teikimu.

Dr. Virginijus Kanapinskas. Narys antrą kadenciją nuo 2017-11-09 Lietuvos teisininkų draugijos teikimu.

Prof. dr. Saulius Katuoka. Narys nuo 2014-11-20 iki 2019-11-20 Lietuvos Respublikos Prezidentės teikimu.

Dalia Paulauskaitė. Narė antrą kadenciją nuo 2014-12-09 iki 2019-12-04 Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidento teikimu.

Dr. Antanas Šenavičius. Narys nuo 2017-12-14 Seimo Pirmininko teikimu.

Nauji paskyrimai:

Evelina Matulaitienė. Narė nuo 2019-11-20 Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu.

Martinus Žaltauskas. Narys nuo 2019-12-05 Nevyriausybinų organizacijų tarybos teikimu.

Nariams priskirtos kuravimo sritys. Kaip VTEK pirmininkas, E. Sakalauskas yra biudžetinės įstaigos vadovas, vykdamas VTEK 13 straipsnyje nustatytas funkcijas. Vadovaudamasis VTEK, Komisija arba jos pirmininkas gali pavesti nariams rūpintis atskiromis VTEK veiklos sritimis.

Ataskaitiniais metais Komisijos nariai kuravo šias sritis:

dr. V. Kanapinskas – VTEK atliekamus tyrimus dėl asmenų elgesio atitikties VPIDVT]

nuostatomis bei VTEK teikiamas rekomendacijas ir išaiškinimus;

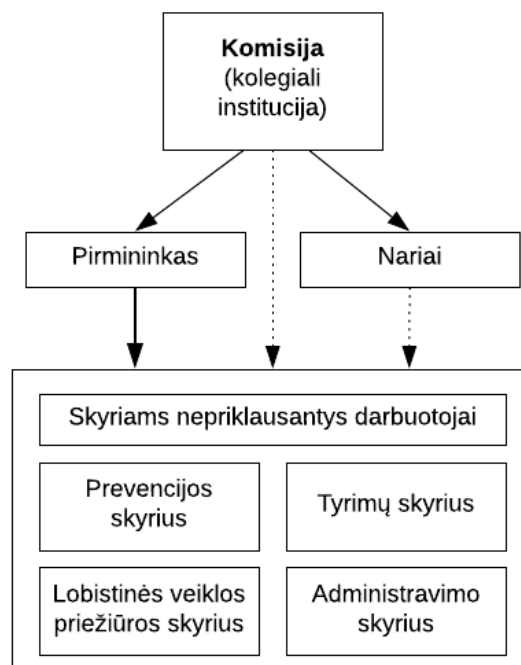
prof. dr. S. Katuoka – valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų mokymus ir visuomenės švietimą;

D. Paulauskaitė – kitų institucijų atliktų tyrimų išvadų vertinimus ir savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtus sprendimus dėl Valstybės politikų elgesio kodekso pažeidimų;

dr. A. Šenavičius – VTEK dokumentų valdymą ir saugojimą.

Sekretoriatas. VTEK aptarnauja Komisijos sekretoriatas. Jį sudaro Prevencijos, Lobistinės veiklos priežiūros, Tyrimų, Administravimo skyriai bei skyriams nepriklausantys darbuotojai.

VTEK sekretoriato ataskaitiniais metais pareigas ėjo 13 valstybės tarnautojų ir 12 pagal darbo sutartis dirbančių asmenų.

PASIRENGIMAS ĮGYVENDINTI NAUJUOSIUS VPIDĮ IR VTEKĮ

2019-06-27 Seimas priėmė naujos redakcijos VTEKĮ ir VPIDĮ (Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo Nr. X-1666 pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2275 bei Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2274). Šie teisės aktai įsigaliojo nuo 2020-01-01.

Atsižvelgdamas į tai, įstatymų leidėjas įpareigojo VTEK iki 2019-12-31 parengti įgyvendinamuosius šių įstatymų teisės aktus. Tuo tikslu Komisijoje buvo sudarytos dvi darbo grupės. Per pusmetį VTEK peržiūrėjo anksčiau savo priimtus teisės aktus, dalį jų paskelbė netekusiais galios, taip pat parengė reikiamus atitinkamų nuostatų pakeitimus arba jas išdėstė naujai.

Iš viso parengta arba atnaujinta 15 teisės aktų, susijusių su interesų derinimo kontrolės įgyvendinimu, privačių interesų deklaravimu, nusišalinimu ir jo nepriėmimu, interesų konfliktų valdymu pirkimuose, savivaldybių tarybų Etikos komisijų priimamų sprendimų įforminimu bei VTEK darbo organizavimu.

Komisija priėmė šiuos VTEKĮ ir VPIDTĮ įgyvendinamuosius teisės aktus:

- **dėl nusišalinimo ir nusišalinimo nepriėmimo:**
 - Rekomendaciją dėl savivaldybės mero ir tarybos narių nusišalinimo tvarkos (2019-10-30 sprendimas Nr. KS-268, joje detalčiai išdėstyta

nusišalinimo tvarka valstybės politikui patekus į situaciją, kai, atliekant pareigas ar vykdant pavedimą, reikia priimti sprendimą ar dalyvauti jį priimant, ar įvykdyti pavedimą, susijusį su savo (ar artimo asmens) privačiais interesais; nurodoma, kaip valstybės politikas turi įgyvendinti nusišalinimo prievolę savivaldybės tarybos posėdžio metu ir iki jo, tarybos komiteto ar komisijos posėdžio bei tarybos narių frakcijos ar grupės pasitarimo metu; taip pat nurodoma savivaldybės mero nusišalinimo tvarka tarp

savivaldybės tarybos posėdžių);

- Perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovų, pirkimo komisijos narių, asmenų, perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų ir pirkimų iniciatorių nusišalinimo tvarkos aprašą (2019-12-19 sprendimas Nr. KS-339, jame nustatomos nušalinimo nuo sprendimų priėmimo procedūros iškilus interesų konfliktui; taip pat nustatoma, kokių veiksmų asmenys turi imtis prieš pradėdami interesų konfliktą keliančio ar galinčio kelti sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūrą ir jos metu);

- Pareikšto nusišalinimo nepriėmimo kriterijus (2019-10-30 sprendimas Nr. KS-270, šiais kriterijais vadovaudamasis institucijos ar įstaigos vadovas ar jo įgaliotas atstovas (o kai deklaruojantis asmuo yra institucijos ar įstaigos vadovas – šį vadovą į pareigas priimančias ar skiriančias subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių

15
teisės aktų,
skirtų įgyven-
dinti VPIDĮ ir
VTEKĮ

institucija) motyvuotu rašytiniu sprendimu gali nepriimti deklaracijos asmens pareikšto nusišalinimo ir įpareigoti jį toliau atlikti tarnybines pareigas);

- Duomenų apie nepriimtus nusišalinimus pateikimo VTEK tvarkos aprašą (2019-10-30 sprendimas Nr. KS-261; jame detalai nurodoma, kokius duomenis ir kokia tvarka privaloma pateikti Komisijai, kai nusišalinimas nuo sprendimų keliančių interesų konflikto yra nepriimamas);

- **dėl interesų konfliktų pirkimuose:**

- Pirkimuose kylančių interesų konfliktų nustatymo gaires (2019-12-19 sprendimas Nr. KS-340, jose suteikiama metodinė pagalba perkančiųjų organizacijų ir perkančiųjų subjektų vadovams ar jų įgaliotiems atstovams nustatant tipinius interesų konfliktų atvejus ir sumažinant šių konfliktų kilimo riziką viešuosiuose pirkimuose ir pirkimuose, atliekamuose vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų; taip pat pateikiamas sąvokų išaiškinimas, interesų konflikto pirkimuose pavyzdžiai, privačių interesų deklaravimo tvarka perkančiųjų organizacijų ir perkančiųjų subjektų darbuotojams);

- **dėl deklaravimo:**

- Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklės (2019-12-04 sprendimas Nr. KS-325, jose nustatyta privačių interesų deklaracijos ID001 formos ir jos priedų pildymo, tikslinimo ir pateikimo tvarka);

- Rekomendaciją dėl finansinę paramą savarankiškai rinkiminei kampanijai gavusių asmenų privačių interesų deklaravimo (2019-11-13 sprendimas Nr. KS-288);

- **dėl kontrolės:**

- Rekomendaciją dėl VPIDĮ nuostatų laikymosi kontrolės vykdymo (2019-11-13 sprendimas Nr. KS-291; dokumente įvardijami VPIDĮ nuostatų laikymosi kontrolės subjektai, jų pareigos, pateikiama VTEK nuomonė dėl atitikties pareigūnų bei sąrašų pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų deklaravimo prievolės užtikrinimo, nuolatinės (prevencinės) deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaracijų teikimo ir jų turinio stebėsenos, planinių deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaracijų tikrinimo periodų ir tokių tikrinimų turinio, interesų konflikto situacijų sprendimo būdų ir terminų);

- Rekomendaciją dėl savivaldybių tarybų Etikos komisijų priimtų sprendimų įforminimo (2019-10-30 sprendimas Nr. KS-271, joje nurodoma kokiu būdu, laikantis bendrųjų tokiems teisės aktams privalomų teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimų, turi būti priimami ir įforminami savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimai; įtvirtinta prievolė išsamiai nurodyti visas nustatytas reikšmingas faktines aplinkybes, vertinamo asmens ir (ar) jo atstovo teiktus paaiškinimus, teisinius argumentus ir motyvus, kuriais vadovaujantis priimamas atitinkamas sprendimas);

**Nusišalinimas.
Deklaravimas.
Kontrolė.**

- **dėl VTEK darbo organizavimo ir asmenų aptarnavimo:**

- VTEK darbo reglamentą (2019-12-19 sprendimas Nr. KS-341);
- Asmenų pranešimų ir skundų nagrinėjimo VTEK taisyklės (2019-12-04 sprendimas Nr. KS-324);
- Ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka VTEK tvarkos aprašą (2019-12-04 sprendimas Nr. KS-316);
- Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo VTEK taisyklės (2019-12-04 sprendimas Nr. KS-314);
- Informacijos apie VTEK veiklą teikimo visuomenės informavimo priemonėms, viešosios informacijos rengėjams (skleidėjams) ir visuomenei taisyklės (2019-12-19 sprendimas Nr. KS-342).

Visi šie dokumentai paskelbti Teisės aktų registre ir Komisijos interneto svetainėje.

Taip pat VTEK parengė pokyčius privačių interesų deklaravime paaiškinančias skrajutes bei kitą prevencinę medžiagą, siuntė raštus viešojo sektoriaus subjektams, informuodama juos apie interesų derinimo pokyčius, įsigaliojančius nuo 2020 m., ir ragindama apie juos įspėti šių subjektų darbuotojus.

MOKYMAI

Ataskaitiniais metais mokymus interesų derinimo klausimais VTEK surengė 932 asmenims. Dalį šių mokymų (35 seminarus) VTEK siejo su tuo metu dar galiojusiomis VPIDVTJ nuostatomis, o dalį (5 seminarus) – su naujosiomis VPIDJ, kurios įsigaliojo nuo 2020-01-01.

Pagal pastarąsias nuostatas VTEK surengtuose seminaruose sudalyvavo 170 asmenų iš įvairių institucijų ir įstaigų: Lietuvos banko, Konkurencijos tarybos, Lietuvos transporto saugos administracijos, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos ir kitų institucijų atstovų, kurie mokymams buvo atvykę į VTEK būstinę.

Įvykus 2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimams, pareigas eiti pradėjo 1502 valstybės politikai (60 merų ir 1442 savivaldybių tarybų narių). Pagal VPIDVTJ reikalavimus, jie privalėjo pateikti privačių interesų deklaracijas per 30 kalendorinių dienų nuo priesaikos.

**~1000
asmenų
išklausė VTEK
mokymus**

Siekdama užtikrinti interesų konfliktų prevenciją savivaldybių institucijose, Komisija vykdė sistemingus mokymus ne tik išrinktiems valstybės politikams, bet ir naujai į pareigas skiriamiems administracijų direktoriams, jų pavaduotojams, merų patarėjams, visuomeniniams konsultantams bei atitikties pareigūnams.

VTEK juos konsultavo, siuntė priminimus deklaruoti ir surengė mokomųjų seminarų. Juose asmenys supažindinti, kaip vengti interesų konflikto ir tinkamai deklaruoti privačius interesus. Savivaldybių tarybų nariai bei interesų derinimo reikalavimų kontrolę savivaldybėse vykdantys asmenys supažindinti su teoriniais interesų derinimo aspektais, dažniausiai interesų derinimo srityje kylančiomis problemomis ir jų sprendimo būdais.

Tikslinius mokymus interesų konfliktų valdymo tema Komisija surengė ir Valstybės kontrolės auditoriams bei Nacionalinei teismų administracijai. Bendradarbiaudami su STT, seminarus interesų derinimo bei nepotizmo valdymo klausimais Komisijos nariai bei sekretoriato darbuotojai įvairiuose Lietuvos miestuose vedė įvairių valstybės ir savivaldybių įstaigų bei įmonių atstovams.

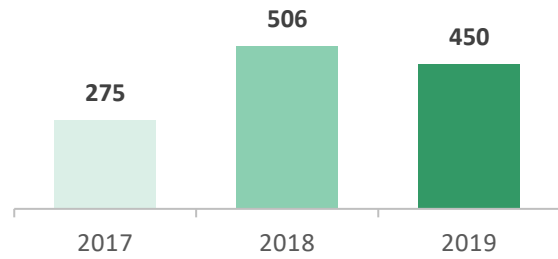
Atitikties pareigūnams skirtus mokymus išklausė asmenys iš Valstybės kontrolės, Valstybinės mokesčių inspekcijos, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų, Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracijos ir kt.

Mokymų kryptį – instruktuoti atitikties pareigūnus – VTEK pasirinko dar 2018 m. Tai yra asmenys, kurie, eidami pareigas atitinkamoje institucijoje ar įstaigoje, galėtų konsultuoti interesų derinimo bei lobistinės veiklos teisinio reguliavimo klausimais ir turėtų atitinkamą kompetenciją. Seminarus Komisija adaptavo kiekvienai klausytojų grupei, atsižvelgdama į atitinkamos įstaigos veiklos sritį. Tokia mokymų kryptis pasirinkta įvertinus dažną institucijų kreipimąsi, VTEK žmogiškuosius išteklius, darbuotojų kaitą institucijose bei įvertinus vadovams VPIDĮ nustatytą pareigą kontroliuoti, kad būtų laikomasi šio teisės akto nuostatų.

REKOMENDACIJOS

Artėjant 2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimams, VTEK atnaujino rezoliuciją, rekomenduojančią, kaip merams ir savivaldybių tarybų nariams savo veikloje įgyvendinti skaidrumo principą „informuoti–nusišalinti–nedalyvauti“. Apibendrinusi antikorpucines praktikas, VTEK detalizavo, kaip, kada ir kam vietos valdžios atstovai turėtų teikti nusišalinimus, jei kyla interesų konfliktas.

Pateikta rekomendacijų

Individualios rekomendacijos. Ataskaitiniais metais Komisija taip pat teikė individualaus pobūdžio rašytines rekomendacijas fiziniams ir juridiniams asmenims.

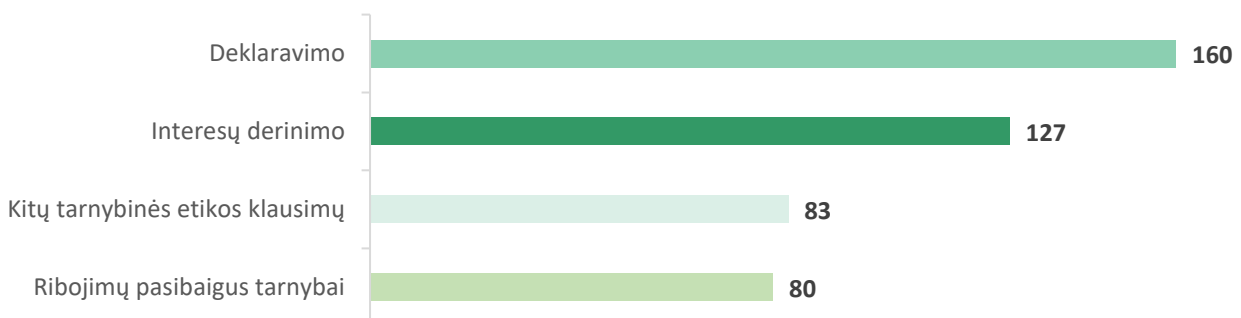
Iš viso rekomendacijų pateikta 450. Privačių interesų deklaravimo klausimais kreipėsi 160 asmenų, dėl interesų konflikto grėsmės – 127, dėl ribojimų pasibaigus tarnybai – 80, kitais VPIDVTĮ bei VPIDĮ taikymo klausimais – 83 asmenys.

Ataskaitiniais metais į Komisiją kreipėsi beveik pusė tūkstančio asmenų, leidžia daryti išvadą, jog valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys vis geriau suvokia prievolę laikytis VPIDĮ reikalavimų ir siekia nepažeisti jo nuostatų.

Privačių interesų deklaravimo klausimais rekomendacijų prašę asmenys dažniausiai teiravosi dėl sandorių, individualios veiklos bei dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose deklaravimo.

Gairės dėl dovanų priėmimo apribojimų. 2019 metų pabaigoje Komisija pradėjo rengti gaires dėl naujos redakcijos VPIDĮ 13

Prašyta rekomendacijų dėl:

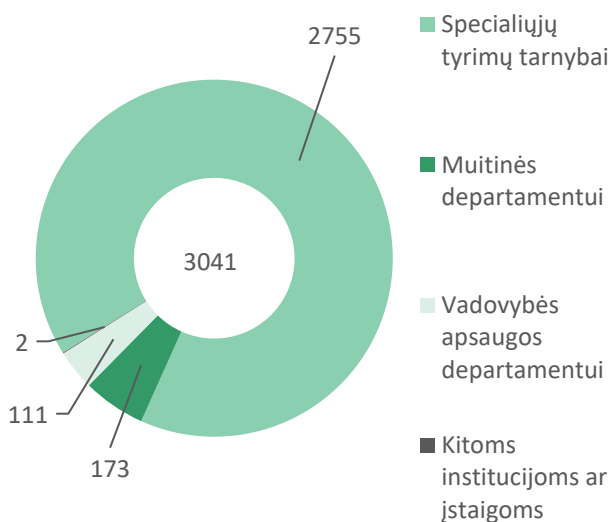

straipsnio („Dovanų ar paslaugų priėmimo apribojimai“) normų taikymo. Rengdama šias gaires, Komisija analizavo EBPO, GRECO, Europos Sąjungos institucijų, Jungtinių Tautų Organizacijos, Pasaulio banko bei įvairių užsienio šalių (Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Prancūzijos ir kt.) praktiką dėl dovanų priėmimo viešajame sektoriuje apribojimų, nagrinėjo Lietuvos teismų sprendimus bei teisės aktus. Šias rekomendacijas, atsižvelgus į STT, Teisingumo ministerijos ir Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje nuomonę, numatoma pasitelkti 2020 metų kovą.

ASMENŲ TIKRINIMAI

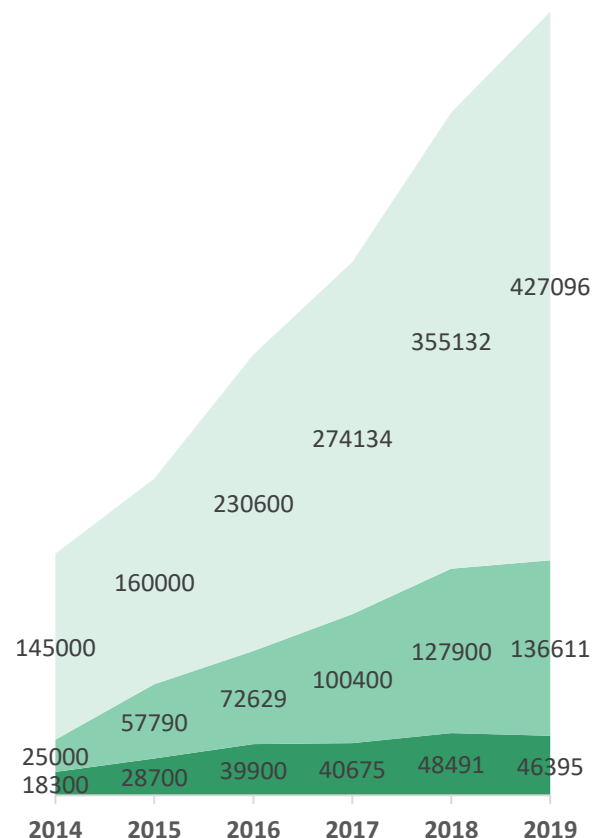
Įgyvendindama Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatas ir atsižvelgdama į gautus prašymus, VTEK teikė tarnyboms turimą informaciją apie pareigas valstybinėje tarnyboje siekiančių eiti asmenų padarytus VPID-VTĮ nuostatų pažeidimus.

Iš viso pateikta informacija dėl 3041 asmens.

PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

2019 m. privatūs interesai buvo deklaruojami pagal VPIDVTĮ nuostatas, galiojusias iki 2019-12-31 (nuo 2020 m. įsigaliojo nauja privačių interesų deklaravimo tvarka).

- Pateikta deklaracijų (įskaitant patikslinimus)
- Deklaravę asmenys
- Viešinamos deklaracijos

Ataskaitiniais metais itin žymaus deklaruoti privačius interesus privalančių asmenų skaičiaus pokyčio nebuvo. Išliko stabilus ir viešinamų aktualių deklaracijų skaičius.

2019 m. privatūs interesai buvo deklaruojami pagal VPIDVTĮ nuostatas, galiojusias iki 2019-12-31 (nuo 2020 m. įsigaliojo nauja privačių interesų deklaravimo tvarka).

Ataskaitiniais metais itin žymaus deklaruoti privačius interesus privalančių asmenų skaičiaus pokyčio nebuvo. Išliko stabilus ir viešinamų aktualių deklaracijų skaičius.

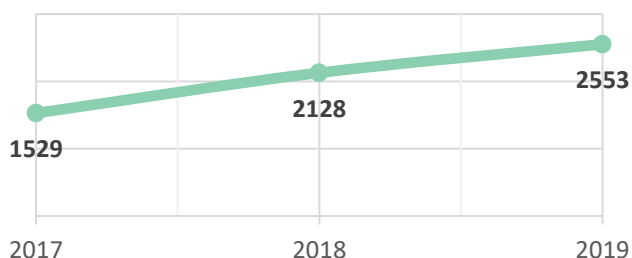
Privačių interesų deklaravimas yra nuolatinis tęstinis procesas. Pateikti deklaraciją privalu per 30 kalendorinių dienų nuo priėmimo (išrinkimo, paskyrimo) į pareigas dienos, o po to būtina tikslinti deklaraciją kaskart atsiradus naujų deklaruotinių duomenų ar pasikeitus

jau deklaruotiems. Deklaracijų tikslinimui taip pat galioja 30 kalendorinių dienų terminas.

Tarptautinės organizacijos, vertindamos įvairių šalių deklaravimo sistemas, itin pabrėžia deklaracijų turinio analizės ir tikrinimo svarbą. Jų nuomone, šalys turėtų apsibrėžti tokią deklaruojančiųjų imtį, kad galėtų deklaracijas patikrinti. Itin didelis deklaruojančiųjų skaičius gali sudaryti pirminį įspūdį, kad stengiamasi diegti skaidrumo ir tinkamo tarnybinio elgesio standartus įvairiuose institucijų lygiuose, tačiau iš tiesų taip tik apsunkina sistemos veikimą. VTEK nuomone, 2020 m. pabaigoje pradėsiantis veikti PINREG padės išspręsti daugelį deklaruojamų duomenų patikimumo klausimų.

2019 m. vis daugiau institucijų jungėsi prie Privačių interesų deklaracijų tvarkymo informacinės sistemos (PIDTIS): atitinkamas paraiškas pateikė 425 institucijos. Per PIDTIS institucijų vadovai ar jų įgalioti asmenys gali

Deklaravimo kontrolę per PIDTIS
užtikrinantys asmenys

matyti visas savo darbuotojų pateiktas privačių interesų deklaracijas, stebėti jų kitimo istoriją.

Privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų prevencijos priemonių valstybinėje tarnyboje. Ji padeda identifikuoti galimas viešųjų ir privačių interesų konflikto grėsmes ir laiku atlikti visas VPIDĮ numatytas prievoles (nusišalinti, neatlikti ar atlikti tam tikrus veiksmus ir kt.), tačiau tai nėra tikslas savaime. Be atitinkamos vadovų priežiūros, deklaracijų stebėsenos ir švietėjiškos įgaliotų asmenų veiklos, jokia privačių interesų deklaravimo sistema, net

turinti tikslius deklaracijų duomenis, efektyviai neužkirs kelio interesų konfliktams.

PINREG – Privačių interesų registras. Šiuo metu ES struktūrinių fondų lėšomis kuriamas PINREG pakeis šiuo metu esančią privačių interesų deklaravimo sistemą (per VMI Elektroninio deklaravimo sistemą). PINREG yra skirtas privačių interesų deklaravimui, kontrolei, viešinimui ir duomenų registravimui.

Institucijų vadovai, naudodamiesi PINREG, galės užtikrinti efektyvesnę pavaldinių tarnybinio elgesio kontrolę. Jie turės galimybę patogiai sekti pavaldinių deklaruojamus duomenis ir, atsižvelgdami į tai, įgyvendinti interesų konfliktų prevenciją įstaigoje. Taip pat institucijos galės registruoti jose nepriimtus asmenų nusišalinimus.

Ataskaitiniais metais buvo pasirašyta sutartis su PINREG diegėjais, pabaigti analizės bei projektavimo darbai. Šiuo metu VTEK vyksta PINREG kūrimo darbai, derinamos duomenų teikimo sutartys su duomenų teikėjais – VĮ „Registru centras“, Vidaus reikalų ministerija ir kt. Sistema turėtų būti sukurta ir įdiegta 2020 m. III ketvirtį.

RIKKIS – Rizikų ir interesų konfliktų kontrolės informacinė sistema. Ji veiks kartu su PINREG. RIKKIS tikslas – suteikti galimybę VTEK, institucijų ir įstaigų vadovams bei deklaruojantiems asmenims įvertinti deklaruojančių asmenų tarnybinėje veikloje slypinčias interesų konfliktų rizikas ir padėti jas suvaldyti.

Ataskaitiniais metais parengta RIKKIS pirkimo specifikacija, įvykdytas viešasis pirkimas dėl RIKKIS diegimo. Planuojama, kad RIKKIS pradės veikti 2021 m. I ketvirtyje.

TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

Siekdama įgyvendinti jai pavestus uždavinius, ataskaitiniais metais sistemingam tarpinstituciniam bendradarbiavimui bei

keitimuisi metodine pagalba Komisija skyrė ypatingą dėmesį.

VTEK aktyviai palaikė ryšius su STT, analizuodama galimus pažeidimus, tardamasi dėl teisės aktų projektų, vykdydama projektinę veiklą, rengdama bendrus mokymus įvairiuose Lietuvos miestuose.

Su VPT ataskaitiniais metais Komisija pasirašė bendradarbiavimo sutartį, kuri sudarė galimybę sparčiai keistis informacija apie galimus interesų deklaravimo pažeidimus bei imtis atitinkamų priemonių. Per metus, pagal VPT pateiktą informaciją, VTEK patikrino viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių sveikatos priežiūros įstaigų, savivaldybių administracijų, socialinės globos namų ir kitų įstaigų bei institucijų darbuotojų privačių interesų deklaracijas.

Komisija buvo pakviesta dalyvauti 2019-03-08 Teisėjų tarybos nutarimu įsteigtoje Tarpinstitucinėje darbo grupėje antikorupcinei aplinkai teismuose stiprinti. VTEK teikė ekspertinę pagalbą teisėjams bei teismų darbuotojams interesų konfliktų prevencijos bei privačių interesų deklaravimo klausimais, vedė mokymus interesų derinimo seminarus.

Ataskaitiniais metais, įgyvendinant antikorupcines priemones bei interesų derinimo pažeidimų prevenciją, aktyviai bendradarbiauta ir su Valstybine mokesčių inspekcija, Vyriausiąja rinkimų komisija, VĮ „Registru centru“, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, Teisingumo ir Vidaus reikalų ministerijomis, Lietuvos savivaldybių asociacija, Transparency International Lietuvos skyriumi ir kitomis institucijomis bei įstaigomis.

TARPTAUTINIS ATSTOVAVIMAS

Ataskaitiniais metais Komisija tęsė bendradarbiavimą su EBPO bei kitomis organizacijomis, palaikė ryšius ir pagal kompetenciją

keitėsi patirtimi su kitomis užsienio šalių institucijomis.

Bendradarbiavimas su EBPO. 2019 m. kovą ir lapkritį VTEK atstovai dalyvavo EBPO rengiamame Vyriausiųjų viešojo sektoriaus skaidrumo ekspertų, dirbančių interesų konfliktų valdymo bei tarnybinės etikos srityje, darbo grupės suvažiavime (angl. *Working Party of Senior Public Integrity Officials - SPIO*), kasmet tradiciškai vykstančiame Paryžiuje (Prancūzijoje). Minėtąją ekspertų grupę sudaro EBPO valstybių narių, kandidačių stoti į šią organizaciją atstovai bei kitų tarptautinių institucijų bei organizacijų atstovai.

SPIO susitikimų metu aptartas ir baigtas rengti gairių rinkinys – Viešojo sektoriaus skaidrumo vadovas (angl. *Public Integrity Handbook*) projektas. Dalyviai dalijosi nuomonėmis, ar Skaidrumo vadovas pateikia aiškia metodinę pagalbą, kaip praktikoje įgyvendinti trylika principų, išdėstytų 2017 m. EBPO priimtoje rekomendacijoje dėl viešojo sektoriaus skaidrumo. Planuojama, kad parengtą ir suredaguotą Skaidrumo vadovą EBPO publikuos 2020 m.

Dalytasi
įžvalgomis
dėl naujų
galimybių ir
iššūkių

Viename iš susitikimų SPIO ekspertai dalijosi patirtimi ir gerosiomis praktikomis efektyviant viešajam sektoriui skirtus mokymus. Diskusijose akcentuota tikslingų, tyrimais ir grįžtamuoju ryšiu pagrįstų, interaktyvių mokymų įtaka viešojo sektoriaus skaidrumo didinimui. Vyko interaktyvios sesijos, kurių metu šalių delegatai sumodeliuotose situacijose turėjo atpažinti tarnybinės etikos problemas, vertybių bei interesų sankirtas ir sudaryti veiksmų planą identifikuotoms problemoms spręsti.

SPIO suvažiavime aptarti ir klausimai, susiję su 2010 m. EBPO Tarybos priimta Rekomendacija dėl gairių užtikrinant skaidrumą ir sąžiningumą lobistinėje veikloje (Nr. C(2010)16). EBPO rengia šios rekomendacijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą. Joje ketinama

atspindėti šalių įžvalgas ir patirtis dėl pažangos, padarytos siekiant įgyvendinti minėtąją rekomendaciją.

VTEK atstovai dalyvavo ir SPIO suvažiavimo metu vykusioje apvalaus stalo diskusijų sesijoje, kurios metu delegatai dalijosi įžvalgomis apie naujas galimybes ir iššūkius, siekiant užtikrinti skaidrumą lobistinės veiklos bei įtakos darymo procesuose. Diskutuota, kaip užtikrinti duomenų, kuriais informuojami politikos formuotojai, patikimumą; kokių papildomų priemonių imtis, siekiant skaidrumo tarptautinio lobizmo sferoje; ar esamos priemonės pakankamos lobistų ir teisėkūrai įtaką darančių asmenų atskaitomybei užtikrinti.

VTEK atstovai taip pat dalyvavo EBPO organizuotame „Pasauliniame antikorupcijos ir skaidrumo forume“ (angl. *Global Anti-Corruption & Integrity Forum*). Jo dalyvių skaičius siekia apie 1,2 tūkst. ir tai yra viena svarbiausių platformų diskusijoms apie korupcijos mažinimą ir skaidrumą viešajame sektoriuje. Forumo metu diskutuota apie technologines inovacijas kovoje su korupcija, duomenų analizės iššūkius, pinigų plovimo ir kyšininkavimo prevenciją bei lobistinės veiklos reguliavimą.

Su kolegomis iš Prancūzijos Visuomeninių reikalų skaidrumo tarnybos (angl. *High Authority for transparency in public life*) VTEK atstovai aptarė galimybę prisijungti prie Skaidrumo ir kovos su korupcija tinklo (angl. *Network for Integrity*), kurį prieš keletą metų įsteigė Prancūzijos Vyriausybė kartu su minėta tarnyba. Tinklas jungia tokias šalis kaip Prancūzija, Airija, Latvija, Kroatija, Graikija ir kt. Dalyvavimas šiame tinkle atveria galimybes keistis informacija ir gerąją praktiką viešojo sektoriaus skaidrumo srityje.

Įsitraukimas į EK iniciatyvas. 2019 m. balandį Komisijos atstovai dalyvavo Europos Komisijos Biudžeto generalinio direktorato renginyje „Interesų konfliktų valdymas, siekiant geriau panaudoti Europos Sąjungos (ES)

lėšas“ (angl. *Managing Conflict of Interests for Better Use of EU funds*), kuri vyko Belgijoje (Bruselyje). Renginys sietinas su 2018 m. rugpjūtį įsigaliojusiu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir jo 61 straipsniu, nustatančiu interesų konfliktų valdymo principus. Reglamente išdėstyti ES biudžetui taikomi veikimo principai bei sustiprintos ES šalių narių institucijoms taikomos taisyklės dėl interesų konfliktų naudojant ES lėšas. ES šalių narių atstovai konferencijos metu dalijosi gerosiomis interesų konfliktų valdymo praktikomis, pabrėžtas ryšys tarp efektyvaus interesų konfliktų valdymo ir geresnio ES lėšų panaudojimo, o interesų konfliktų valdymas akcentuotas kaip veiksmingas vidinės kontrolės įrankis. Konferencijoje dalyvavo daugiau nei 500 atstovų iš įvairių ES šalių institucijų, pradedant audito ir kontrolės tarnybomis, baigiant tarnybinės etikos bei korupcijos prevencijos srityje veikiančiomis institucijomis.

Aptartas stojimas į Skaidrumo ir kovos su korupcija tinklą

Dalijimasis patirtimi su „Transparency Fellowship“ dalyviais. 2019 m. liepą Komisijos atstovai padėjo tarptautinės ne-

vyriausybines kovos su korupcija organizacijos „Transparency International“ kuruojamos programos „Transparency Fellowship“ dalyviams gilinti žinias korupcijos prevencijos srityje. Stažuotės Lietuvoje metu atstovai iš Bangladešo, Estijos, Mongolijos, Peru, Rumunijos, Sakartvelo, Ugandos, Venesuelos ir Zimbabvės nacionalinių „Transparency International“ padalinių domėjosi VTEK atliekama interesų derinimo priežiūra ir lobistinės veiklos kontrole, šių sričių teisiniu reguliavimu bei praktiniais jo įgyvendinimo aspektais. Svečiai teiravosi apie privačių interesų deklaravimo Lietuvoje tvarką, deklaruojamų duomenų kontrolę, tikrinimą ir viešinimą visuomenei. Stažuotojai taip pat domėjosi VTEK atliktų tyrimų statistika bei vykdoma prevencine veikla.

Bendradarbiavimas lobistinės veiklos priežiūros srityje. 2019 m. spalį VTEK atstovai dalyvavo Barcelonos metropolijos zonos skaidrumo agentūros organizuotame tarptautiniame skaidrumo seminare, vykusiame Barcelonoje (Ispanijoje). Analizuojant institucijų lyderystės vaidmenį, aptartas visuomenės įtraukimo į viešojo valdymo procesus veiksmingumas bei praktinių priemonių (tokių kaip etikos kodeksai, interesų konfliktų valdymas, atitiktis ir interesų grupių registrai) efektyvumas plėtojant santykius tarp viešojo ir privataus sektoriaus.

Seminaro metu pabrėžta gerųjų vadybos praktikų ir etikos kodeksų laikymosi svarba viešojo valdymo organizacijose bei atitikties pareigūnų mokymas užtikrinant nuolatinį jų kvalifikacijos tobulinimą. Akcentuota tarnybinės etikos, skaidrumo bei korupcijos prevencijos srityse dirbančių institucijų patariamosios funkcijos svarba rizikoms mažinti. Pabrėžta, jog valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys turėtų aktyviai aiškintis, kokia interesų grupė siekia daryti įtaką dėl priimamo sprendimo, jei gauna jos atstovų kreipimąsi. Pabrėžta, kad kiekvienas kontaktas su interesų grupėmis atstovaujančiais asmenimis turi būti registruojamas ir skelbiamas viešai oficialiose darbotvarkėse.

Prancūzijos Visuomeninių reikalų skaidrumo tarnybos (angl. *High Authority for Transparency in Public Life*) kvietimu 2019 m. gegužę VTEK atstovai dalyvavo lobistų registrus valdančių Europos šalių atstovų susitikime Paryžiuje. Susitikime dalyvavo Airijos, Prancūzijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės, Europos Komisijos ir Europos Parlamento atstovai. Tikslas – pasidalyti patirtimi lobistinės veiklos reguliavimo srityje ir siūlymais, kaip užtikrinti geresnę lobistinės veiklos kontrolę, bei sudaryti neformalų Europos šalių, turinčių lobistų registrus, tinklą. Jo atstovai susitiktų kasmet ir aptartų problemas, su kuriomis susiduriama vykdant lobistinės veiklos priežiūrą, bei pasiūlytų veiksmingiausių jų sprendimų būdų.

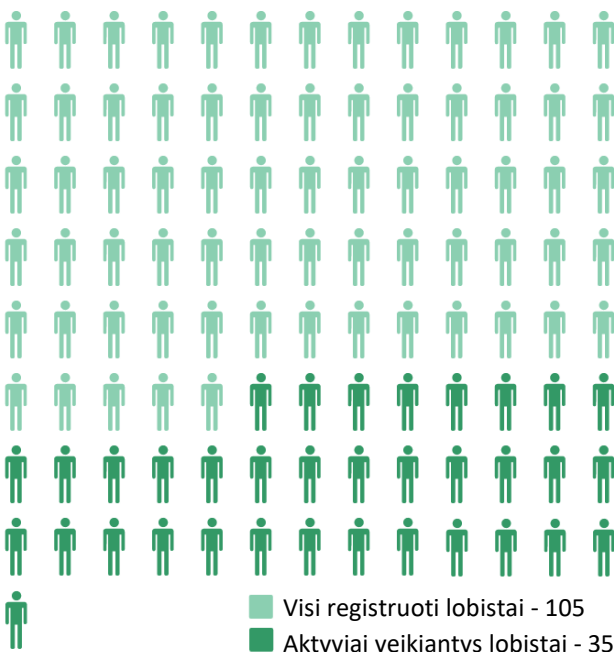
LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA

Parengtas valstybės investicijų projektas.

Siekdama didinti lobistinės veiklos skaidrumą ir vykdyti efektyvesnę lobistinės veiklos kontrolę, VTEK ataskaitiniais metais parengė valstybės investicijų projektą, skirtą modernizuoti Lobistinės veiklos duomenų tvarkymo informacinę sistemą (LOBIS) bei didinti jos funkcionalumą ir gavo būtina finansavimą. Projektą planuojama įgyvendinti 2020 m.

Modernizuojant LOBIS, Komisija ketina sukurti viešąsias elektronines paslaugas, susijusias su fizinių ar juridinių asmenų įrašymu į lobistų sąrašą bei lobistinės veiklos deklaravimu. Taip pat ketinama įsigyti programines, technines bei konsultacines priemones, būtinas lobistinės veiklos skaidrumui didinti ir lobistinės veiklos priežiūrai užtikrinti.

Daugėjo registruotų lobistų. 2019 metų pabaigoje į lobistų sąrašą buvo įrašyti 105 fiziniai asmenys. Iš jų aktyvią veiklą vykdė 35 registruoti lobistai. Jie elektroniniu būdu per 2019 m. pateikė 209 lobistinės veiklos deklaracijas. Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2017 m. registruotų lobistų skaičius didėja intensyviau, nei anksčiau. Tai sietina su 2017 m. pasikeitusiu lobistinės veiklos reglamentavimu.

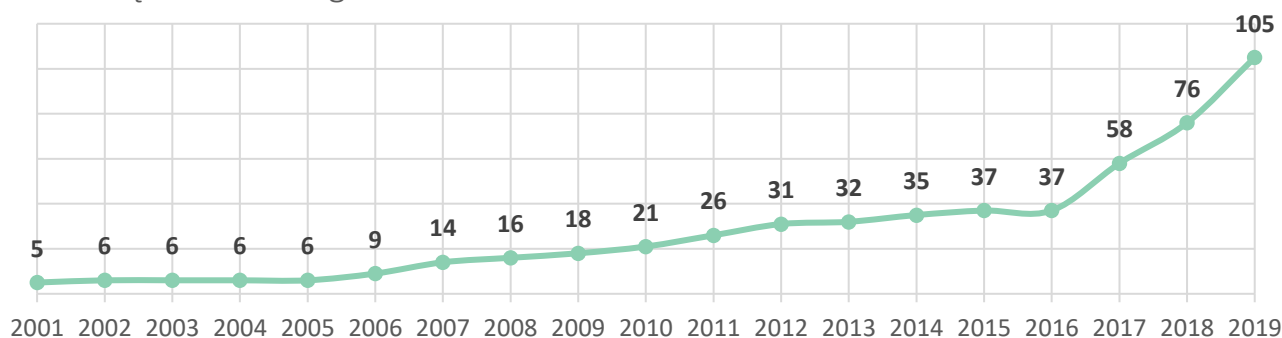
LVĮ 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžta lobistinė veikla – fizinio asmens veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką šio straipsnio 1 dalyje

nurodytiems asmenims, kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų priimami arba nepriimami teisės aktai, administraciniai sprendimai. Pabrėžtina, kad lobistinės veiklos užsakovu gali būti fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija, ar jos padalinys, kurie sudarė rašytinę sutartį su lobistu dėl lobistinės veiklos vykdymo, arba juridinis asmuo, kuris savo dalyviui, valdymo organo nariui ar darbuotojui pavedė arba nurodė vykdyti lobistinę veiklą (LVĮ 2 straipsnio 4 dalis). LVĮ nuostatų kontekste svarbu, kad vykdoma konkreti lobistinė veikla būtų atskleista visuomenei. LVĮ 6 straipsnyje nustatyta, kad jei lobistinę veiklą vykdo į lobistų sąrašą neįrašytas asmuo, tai jo veikla laikytina neteisėta lobistine veikla.

LVĮ įtvirtina deklaravimą elektroninėmis priemonėmis per 7 kalendorines dienas nuo konkrečios lobistinės veiklos pradžios (deklaravimas vykdomas per Komisijos administruojamą interneto tinklalapį www.lobistai.lt). Šiam tikslui LVĮ apibrėžta lobistinės veiklos pradžia: tai teisės akto, administracinio sprendimo ar jo projekto žodinis ar rašytinis (taip pat ir elektroninėmis priemonėmis) konkrečių nuostatų aptarimas su asmeniu, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką.

Registruotas lobistas turi teisę aiškinti visuomenei, įtikinėti asmenis, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, kad yra tikslinga priimti tam tikrą teisės aktą ar administracinį sprendimą arba jo nepriimti, taip pat susitaręs su asmeniu, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, dalyvauti rengiamuose susitikimuose, posėdžiuose, pasitarimuose dėl teisės akto ar administracinio sprendimo projekto, siekdamas vykdyti lobistinę veiklą, gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų leidimus patekti į jų patalpas, taip iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų gauti teisės aktų ir administracinių sprendimų

Lobistų skaičiaus augimas

projektų kopijas ir kitą informaciją, jeigu tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams ir jeigu lobisto prašoma informacija nėra viešai paskelbta internete ar visuomenės informavimo priemonėse (LVĮ 4 straipsnio 1 dalis).

Teiktos rekomendacijos. Siekdama kuo didesnės informacijos apie lobistinę veiklą sklaidos ir teikdama pagalbą atpažįstant lobistinę veiklą (teisėtą ir neteisėtą) bei sprendžiant kokių veiksmų imtis ir kaip elgtis, jeigu siekiama daryti įtaką valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose dirbantiems asmenims, Komisijas 2019 m. parengė rekomendacijas, skirtas šiems asmenims bendraujant su lobistais ir rekomendavo jų laikytis atliekant tarnybines pareigas. Parengtos rekomendacijos „Kaip bendrauti su lobistais“ elektroniniu paštu buvo išsiųstos visoms savivaldybėms, ministerijoms, įstaigoms prie ministerijų, Vyriausybės kanceliarijai.

Vykdyti mokymai. Viena iš Komisijos sėkmingai taikomų priemonių yra mokymai tiek privačiam sektoriui (lobistams), tiek ir valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims. 2019 metais, organizuodama ir vykdydama mokymus valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims bei atitikties pareigūnams privačių interesų deklaravimo ir interesų konfliktų valdymo klausimais, VTEK pristatė ir mokymų programą, skirtą supažindinti valstybinėje tarnyboje dirbančius asmenis su lobistine veikla (teisėta ir neteisėta), lobistų dalyvavimu teisėkūros procese, galimu valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų bendravimu ir bendradarbiavimu su lobistais. Atnaujinusi mokymų programą, Komisija mokymus lobistinės veiklos tema planuoja tęsti ir 2020 m.

Vykdyti patikrinimai. Komisija savo iniciatyva atliko patikrinimus dėl neteisėtos lobistinės veiklos atvejų viešojo administravimo įstaigose išanalizavusi 2018 m. Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos politiniams procesams išvadoje pateiktą informaciją ir siekdama nustatyti joje minimus asmenis, kurie galbūt nevykdė LVĮ nuostatų. Šių patikrinimų pagrindu Komisija pradėjo 20 tyrimų.

Tyrimų dėl galbūt neteisėtos lobistinės veiklos iš viso ataskaitiniais metais pradėta 24. VTEK iniciatyva – 20 iš jų, o keturi – gautų pranešimų pagrindu. Atlikus tyrimus, 12 asmenų Komisijos sprendimu pripažinti vykdę neteisėtą lobistinę veiklą ir pažeidę LVĮ nuostatas. Iš šių 12 sprendimų 9 buvo apskūsti teismui. Šiuo metu Vilniaus apygardos administraciniame teisme jau išnagrinėtos 5 bylos ir priimti sprendimai pareiškėjų skundus atmesti (vienas sprendimas priimtas 2019 m., o likę jau 2020 m.).

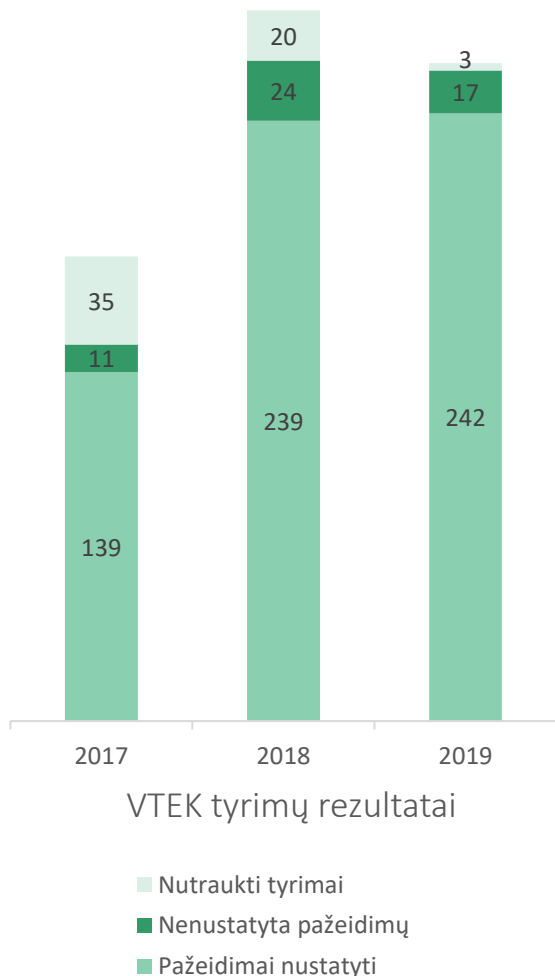
Teisinio reguliavimo tobulinimas. Siekiant spręsti problemas, susijusias su lobistinės veiklos teisiniu reguliavimu bei jį tobulinti, Teisingumo ministerija parengė LVĮ pakeitimų projektą. Tikslas – didinti lobistinės veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą ir lobistinės veiklos priežiūros efektyvumą, užtikrinant lobistinės veiklos skaidrumą (t. y. viešinant daromą įtaką teisėkūrai ir priimamiems sprendimams). LVĮ projektas įregistruotas Seime 2018-12-07, o ataskaitiniais metais vyko svarstymai atitinkamuose Seimo komitetuose. Įstatymas šiuo metu dar nepriimtas.

INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA

APŽVALGA

Ataskaitiniais metais prižiūradama, kaip VPIDVTĮ nuostatas įgyvendina atskirose veiklos srityse veikiantys subjektai, nagrinėdama gautus pranešimus apie galimus pažeidimus, sekdamą visuomenės informavimo priemonių skelbiamą informaciją ir vertindama kitų institucijų bei įstaigų pateiktas atliktų tyrimų išvadas, VTEK įvertino 1 120 asmenų elgesį.

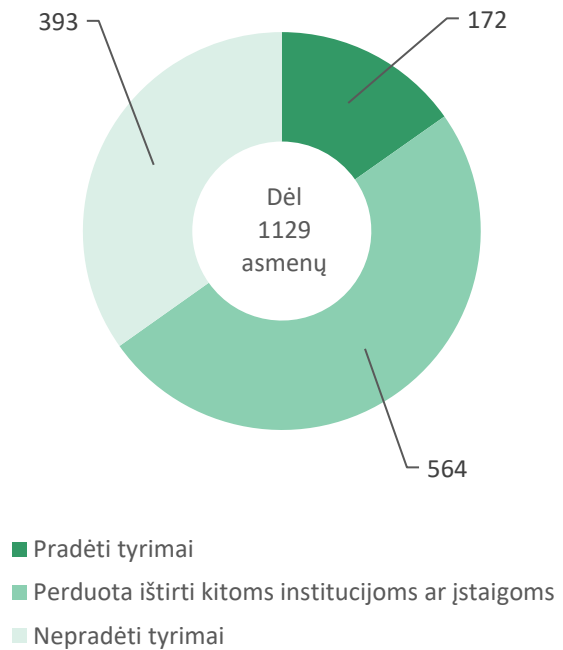
Komisija pati atliko tyrimus ir priėmė sprendimus dėl 262 asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis: 242 atvejais konstatuoti pažeidimai, 17-koje tyrimų pažeidimai nenustatyti, dviem atvejais VTEK tyrimus nutraukė nesant pakankamai duomenų asmens veikos teisiniam vertinimui, o vienas tyrimas

nutrauktas paaikėjus, kad tiriamasis nėra VPIDVTĮ kontrolės subjektas.

Įvertinusi kitų institucijų ir įstaigų atliktus tyrimus, VTEK pritarė 858 pateiktoms išvadoms dėl asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis. Dauguma – 777 asmenys – buvo pripažinti pažeidę įstatymo nuostatas.

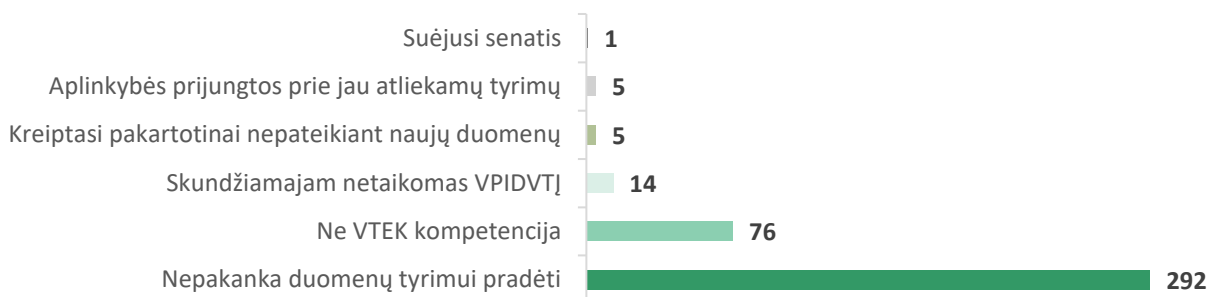
NAGRINĖTI PRANEŠIMAI

2019 m. pareiškėjai prašė įvertinti 1 129 asmenų elgesį (VTEK gavo 457 pranešimus, iš kurių dalis – dėl grupės asmenų) esant galimam VPIDVTĮ nuostatų pažeidimui.

Didžiąją dalį pranešimų, kaip ir ankstesniais metais, Komisijai pateikė fiziniai ir juridiniai asmenys – 429. Žiniasklaidos priemonių atstovai ataskaitiniais metais pateikė 13 pranešimų. Anoniminių pranešimų skaičius

Atskirų tyrimų nepradėjimo priežastys

išliko praktiškai toks pats, kaip ir ankstesniais metais – 30.

Išnagrinėjusi gautus pranešimus, VTEK nustatė teisinius pagrindus įvertinti 736 asmenų veikas:

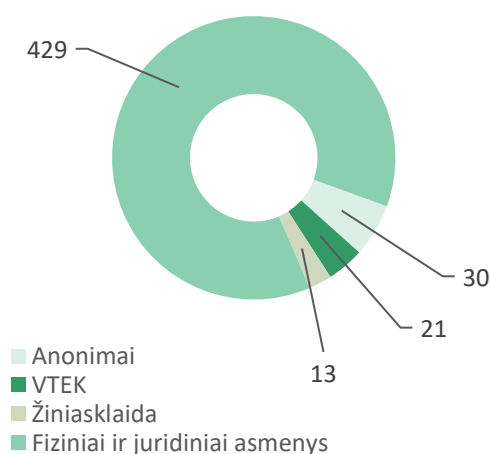
- dėl 172 asmenų tyrimus pradėjo pati. 2019 m. iš jų pabaigti 138;
- 564 asmenų elgesį perdavė ištirti kitoms institucijoms ir įstaigoms, o vėliau įvertino jų pateiktas išvadas.

Tyrimų 393 atvejais VTEK nepradėjo dėl šių priežasčių:

- 292 atvejais pareiškėjai nenurodė pakankamai duomenų tyrimui pradėti. Tokių duomenų negavo ir VTEK, rinkdama informaciją iš viešai prieinamų informacijos šaltinių ar kreipdamasi į atitinkamas institucijas ir įstaigas;

- 76 atvejais pranešimuose nurodytų asmenų veikų vertinimas nepriklausė VTEK kompetencijai.
- 14 atvejų nustatyta, kad asmenims netaikytini VPIDVTĮ reikalavimai;
- dėl 5 asmenų į VTEK kreiptasi pakartotinai, bet nenurodytos naujos, dar nenagrinėtos, aplinkybės;
- dėl 5 asmenų pateiktos papildomos aplinkybės buvo prijungtos prie atliekamų tyrimų;
- vienu atveju buvo suėjęs trejų metų senaties terminas.

Tyrimų iniciatoriai

ATLIKTI TYRIMAI

Lyginant su kelių ankstesnių metų laikotarpiu, VTEK atliktų tyrimų skaičius išlieka panašus. Ataskaitiniais metais Komisija pradėjo ir vykdė 329 tyrimus: 172 – pagal gautus pranešimus, 21 – savo iniciatyva, 86 – nepritarus kitų institucijų ir įstaigų pateiktoms atliktų tyrimų išvadoms, 50 tyrimų persikėlė iš 2018 m.

Iš ataskaitiniais metais pradėtų 329 tyrimų, užbaigti 262. Likę 67 tyrimai persikėlė į 2020 metus.

TYRIMŲ REZULTATAI

Iš visų 2019 m. priimtų sprendimų, 242 asmenis Komisija pripažino pažeidusiais VPIDVTĮ nuostatas (92% iš visų 262 atliktų tyrimų). 17

asmenų (7%) buvo pripažinti, jog įstatymo nuostatų nepažeidė. Tris tyrimus VTEK nutraukė (1%).

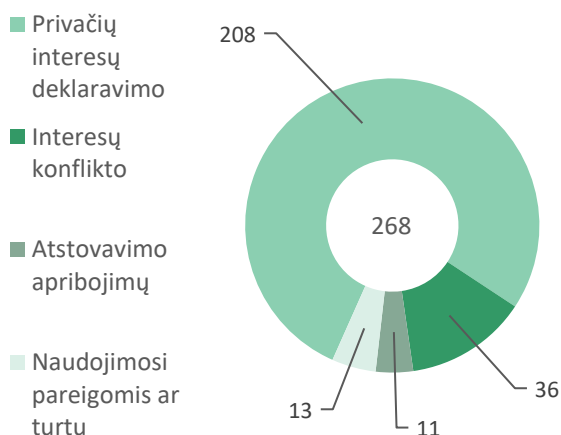
Tiriant dažnai vertinta asmens elgesio atitiktis iš karto kelioms VPIDVTĮ nuostatomis. Pavyzdžiui, tirta, ar laikytasi pareigos vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto, o jam kilus – nusišalinti, teikti privačių interesų deklaraciją ir nesinaudoti pareigomis asmeninei naudai gauti.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia pažeidimų nustatyta privačių interesų deklaravimo srityje (208 atvejai). Dėl kilusio interesų konflikto konstatuoti 36, o dėl draudimo naudoti ar leisti naudotis valstybės ar savivaldybės valdomu turtu ne tarnybinei veiklai – 7 pažeidimai, o draudimo naudotis pareigomis asmeninei naudai – 6 pažeidimai. Teisės atstovauti kitiems asmenims einant tarnybines pareigas nesilaikė 6 asmenys. Taip pat nustatyti 5 atstovavimo pasibaigus tarnybai apribojimo pažeidimai.

Šiurkštų pažeidimą Komisija konstatavo dviem asmenims, kadangi VPIDVTĮ nuostatas jie pažeidė pakartotinai per vienerius metus.

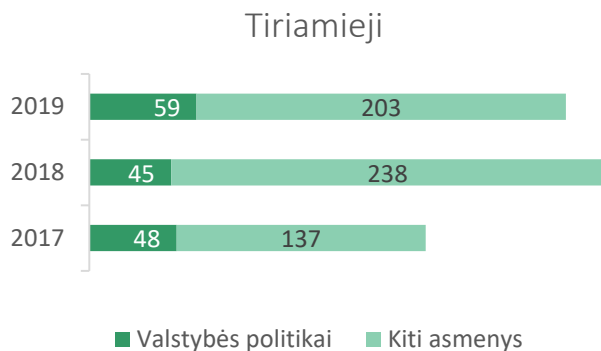
VTEK tyrė ir 3 galimus pareigos „atvėsti“ (apribojimų sudaryti darbo sutartį) nesilaikymo atvejus (VPIDVTĮ 18 straipsnis), tačiau pažeidimai nenustatyti.

Pažeidimai konstatuoti dėl:

VERTINTI ASMENYS

Ataskaitiniais metais VTEK tyrė 59 valstybės politikų, 34 valstybės tarnautojų ir pareigūnų bei kitų 168 asmenų elgesį. Vienu atveju paaiškėjo, kad tiriamojo asmens atžvilgiu VPIDVTĮ nuostatos netaikytinos.

Daugiau nei pusė iš paminėtųjų 168 asmenų (t. y. 95) buvo gydytojai ir kiti asmenys, dirbantys biudžetinėse ir viešosiose gydymo įstaigose.

INTERESŲ DERINIMO PAŽEIDIMAI

Iš VTEK atliktų 262 tyrimų 36 atvejais buvo konstatuoti pažeidimai dėl pareigos nusišalinti nevykdymo (VPIDVTĮ 11 straipsnio 1 ir 2 dalys) arba kartu su privačių interesų deklaravimu ir draudimu naudotis pareigomis asmeninei naudai nustatyti pažeidimai. 10-čia atvejų VTEK nustatė, kad VPIDVTĮ nuostatos dėl pareigos vengti interesų konflikto nebuvo pažeistos, 11 atvejų tyrimus dėl galimo interesų konflikto VTEK nutraukė.

Vadovaujantis VPIDVTĮ, valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens privačiais interesais laikytini visi VPIDVTĮ 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti duomenys, kuriuos privalu deklaruoti. Tačiau interesų konfliktas gali kilti ir sprendžiant klausimus, susijusius su savo paties ar artimo asmens interesais (šeimoms nario darbo vietoje, verslu, naryste bei pareigomis asociacijose ir panašiai). Pavyzdžiui, VPIDVTĮ 11 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų pažeidimą Komisija konstatavo keturiems savivaldybių tarybos nariams dėl to, kad jie eidami šias

pareigas, dalyvavo savivaldybių tarybų posėdžiuose sprendžiant klausimą dėl jų pačių skyrimo į savivaldybės administracijos direktoriaus ar direktoriaus pavaduotojo pareigas.

LVAT praktikoje ne kartą pasisakyta, kad VPIDVTĮ yra prevencinis. Vadinasi, šio teisės akto pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti, kad valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo savo privačius interesus įgyvendino viešųjų interesų sąskaita – pakanka identifikuoti interesų konflikto požymius ir konstatuoti, kad asmuo nesiėmė VPIDVTĮ numatytų priemonių interesų konfliktui savo veikloje išvengti – nusišalinti.

Išlieka problema, kad daugeliu atvejų asmenys, priimdami sprendimus, subjektyviai vertina savo pareigas (esą, jie atlieka tik techninį veiksma arba jų dalyvavimas neturi įtakos galutiniam sprendimui) ir mano, kad interesų konfliktas gali kilti tik tada, jei priimtas sprendimas yra tiesiogiai susijęs su jo paties ar jam artimo asmens gauta finansine ar kitokio pobūdžio nauda.

Praktikos atvejis

Valstybės įmonės direktoriaus pavaduotojas privačių interesų deklaracijoje nenurodė duomenų apie savo narystę ir pareigas asociacijoje.

Tyrimo metu VTEK nustatė, kad, atlikdamas tarnybines pareigas, tiriamasis dalyvavo priimant sprendimus, tiesiogiai susijusius su šia asociacija. Jis pateko į interesų konflikto situaciją.

Taigi VTEK pripažino, kad asmuo pažeidė VPIDVTĮ nuostatas, tiek įpareigojančias deklaruoti privačius interesus, tiek ir vengti interesų konflikto, o jam kilus – nusišalinti.

Pabrėžtina, kad interesų konfliktą gali kelti net ir asmeniui nenaudingas sprendimas, todėl būtina tinkamai nusišalinti.

Teisindamiesi asmenys neretai teigėdavo, jog yra vieninteliai galintys priimti sprendimą (pavyzdžiui, institucijos vadovai) arba kad sprendimas buvo priimtas dėl viso sąrašo juridinių asmenų, o ne konkrečiai dėl vieno iš jų, su kuriuo egzistuoja tiriamojo asmens ryšys (pavyzdžiui, kita darbovietė, narystė asociacijoje ir panašiai). Vertinant asmens elgesį yra svarbios asmens pastangos interesų konfliktui išvengti. Tokiais atvejais atsiranda tam tikrų valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareigų priešprieša: viena vertus, asmuo privalo atlikti savo tiesiogines tarnybines pareigas, kita vertus, jis privalo vengti interesų konflikto. LVAT vertinimu, ši priešprieša turėtų būti sprendžiama vadovaujantis VPIDVTĮ 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, viršenybę teikiant pareigai vengti interesų konflikto.

DEKLARAVIMO PAŽEIDIMAI

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia tyrimų VTEK atliko dėl galimų privačių interesų deklaravimo. Pažeidimai konstatuoti 208 atvejais, jų nenustatyta 7-iais atvejais, o dviem atvejais tyrimai nutraukti. Didžioji dalis pažeidimų formalūs – dėl laiku ir tinkamai nepateiktos privačių interesų deklaracijos ar deklaruotinių duomenų nenurodymo.

EBPO, GRECO ir kitų autoritetinių tarptautinių organizacijų, tokių kaip Pasaulio banko, Jungtinių Tautų Organizacijos, rekomendacijose vienareikšmiškai pripažįstama, kad privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių viešųjų ir privačių interesų konfliktų valstybinėje tarnyboje prevencijos priemonių, kurianti pasitikėjimą viešuoju sektoriumi. Taip pat pabrėžiama, kad itin svarbu, kad tokių deklaracijų duomenys būtų tikslūs. Jeigu asmenys neatlieka pareigos deklaruoti privačius interesus, padaroma žala viešojo sektoriaus skaidrumo įvaizdžiui.

VTEK nuomone, išlieka problema, jog ne visi asmenys, kuriems taikomi VPIDVTĮ reikalavimai, apie tai žino ir laiku bei tinkamai teikia ar tikslina deklaracijas.

Deklaravimas viešųjų pirkimų procedūrose. Pagal VPIDVTĮ privačius interesus deklaruoja ir viešojo prikimo komisijos nariai, perkančiosios organizacijos vadovo supaprastintus pirkimus paskirti atlikti asmenys ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai. Jie deklaraciją turi pateikti (jei nėra to darę) iki dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose pradžios.

VTEK pavedė
tirti 294
viešųjų pirkimų
dalyvių elgesį

2019-02-13 Komisija ir VPT pasirašė bendradarbiavimo sutartį, siekdamas geriau koordinuoti savo veiklą įgyvendinant VPIDVTĮ ir Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų privačių interesų atskleidimą bei interesų konfliktų valdymą.

Pagal šią sutartį VPT pateikė informaciją apie 15-os sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojus, kurie 2018 m. vykdė viešuosius pirkimus. Atsižvelgdama į tai, VTEK patikrino 384 atitinkamų įstaigų darbuotojų privačių interesų deklaracijas. Iš jų tik 89 asmenys buvo laiku ir tinkamai (iki viešojo pirkimo pradžios) deklaravę dalyvavimą įstaigos viešųjų pirkimų procedūrose. 294-ių dalyvavimo pirkimuose nedeklaravusių asmenų elgesį VTEK pavedė atlikti minėtųjų įstaigų vadovams. 242 asmenims konstatuotas VPIDVTĮ nuostatų pažeidimas (38 tyrimų išvadoms Komisija nepritarė ir tyrimus pradėjo pati). Dėl 8 asmenų tyrimas baigtas 2020 metais.

VPT teikė informaciją Komisijai ir dėl kitų institucijų ar įstaigų – pavyzdžiui, savivaldybių administracijos, socialinės globos namų – darbuotojų vykdytų viešųjų pirkimų procedūrų. Nustačiusi, kad asmenys nedeklaravo dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose, VTEK pavesdavo atitinkamoms įstaigoms atlikti tyrimus arba atlikdavo juos pati.

Ataskaitiniais metais, išnagrinėjusi Specialiųjų tyrimų tarnybos pateiktą informaciją, VTEK taip pat atliko tyrimus dėl 57-ių gydymo

įstaigose dirbančių gydytojų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis, kurie savo privačių interesų deklaracijose nenurodė narystės ir (ar) pareigų įvairiose medicinos srityje veikiančiose asociacijose. Prievolę deklaruoti narystę ir pareigas asociacijose nustatė VPIDVTĮ 6 straipsnio 1 dalies 4 punktas.

Pažymėtina, kad įstatyme nenustatyta išimčių, leidžiančių nenurodyti narystės ar pareigų su asmens profesija susijusiose asociacijose ar deklaruoti tik tas pareigas, kurios galimai keltų interesų konfliktą arba būtų sietinos su gaunama nauda ar turimais įgaliojimais atitinkamoje organizacijoje.

Privačių interesų deklaracijoje būtina nurodyti visus VPIDVTĮ reikalaujamus ryšius su juridiniais asmenimis. VPIDVTĮ nuostatų pažeidimui konstatuoti pakanka nustatyti faktą, kad asmuo, kuriam taikomos šio įstatymo nuostatos, turėjęs pareigą veikti atitinkamu būdu, nurodytuoju atveju – nurodyti privačių interesų deklaracijoje duomenis apie narystę

Praktikos atvejis

VTEK konstatavo pažeidimą viešosios įstaigos struktūrinio padalinio vadovui, kuriam buvo pavesta laikinai vykdyti viešosios įstaigos vadovo funkcijas, o jis VPIDVTĮ nustatyta tvarka ir terminais nepateikė privačių interesų deklaracijos.

Vadovaujantis VPIDVTĮ nuostatomis, tirtasis nebuvo laikytinas valstybinėje tarnyboje dirbančiu asmeniu (t. y. turinčiu administravimo įgaliojimus valstybės ar savivaldybės finansuojamoje viešojoje įstaigoje) – vykdyti viešosios įstaigos vadovo funkcijas jam buvo pavesta tik laikinai.

Tačiau laikini įgaliojimai suteikė jam administravimo įgaliojimus, taigi ir valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens statusą, dėl ko jam atsirado pareiga pateikti privačių interesų deklaraciją.

ir pareigas asociacijose, šios prievolės nustatytais terminais tiriamieji asmenys nebuvo įvykdę. Todėl VTEK 56 asmenis pripažino pažeidusiais privačių interesų deklaravimą reglamentuojančias VPIDVTĮ nuostatas, vienu atveju pažeidimas nekonstatuotas.

Tiriamieji asmenys dažniausiai teisinosi nežinoję turintys teikti privačių interesų deklaraciją. Dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose nedeklaravę asmenys taip pat teigė manę, jog pateiktos deklaracijos nereikia papildyti duomenimis apie einamas pareigas viešųjų pirkimų komisijoje. Kai kurie tvirtino deklaracijas pateikę dar iki 2018-01-01, kai viešųjų pirkimų procedūrų dalyviams dar nebuvo pareigos deklaruoti privačius interesus, be to, esą jie buvo pateikę nešališkumo ir konfidencialumo deklaracijas pagal Viešųjų pirkimų įstatymą.

VTEK atkreipia dėmesį, kad pareigą deklaruoti privačius interesus reglamentuoja būtent VPIDVTĮ, o ne viešojo pirkimo procedūras reglamentuojantis Viešųjų pirkimų įstatymas.

KITI PAŽEIDIMAI

Pasinaudojimas pareigomis ar turtu. Atskaitiniais metais 7 asmenys pasinaudojo valstybės ar savivaldybės valdomu turtu ne tarnybinei veiklai (3 – tarnybiniu automobiliu, 2 – įstaigos lėšomis), o 6 – pareigomis asmeninei naudai gauti.

Atstovavimas. VTEK taip pat nagrinėjo 13 atvejų dėl atstovavimo apribojimų, iš jų dėl 11-kos konstatavo pažeidimus, o dviem atvejais tyrimus nutraukė. 5-iais atvejais iš 11-kos VTEK pripažino, jog nepaėjęs vieno metų laikotarpiui po to, kai tiriamieji nustojo eiti pareigas valstybinėje tarnyboje, jie savo buvusiose darbovietėse atstovavo fizinių ar juridinių asmenų interesams.

Nustojusiam eiti pareigas valstybinėje tarnyboje, asmeniui draudžiama vienus metus atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims institucijoje, kurioje paskutinius metus jis dirbo bei atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims kitose institucijose tais klausimais, kurie buvo priskirti jo tarnybinėms funkcijoms.

„Atvėsimas“. Atlikti 3 tyrimai dėl galimo apribojimų įsidarbinti nustojus eiti pareigas valstybinėje tarnyboje nesilaikymo (VPIDVTĮ 18 straipsnis). Visais atvejais VTEK pripažino, kad

šios įstatymo nuostatos nepažeistos.

Vienu atveju vertintas savivaldybės karjeros valstybės tarnautojo elgesys, o dviem atvejais – savivaldybių tarybų narių elgesys įsidarbinant savivaldybės uždarojoje akcinėje bendrovėje ir biudžetinėje įstaigoje.

Pastaruoju atveju VTEK vadovavosi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 21 punkto nuostata, suteikiančia teisę savivaldybės tarybai vykdyti biudžetinių ir viešųjų įstaigų, savivaldybės įmonių, akcinių bendrovių, uždarytų akcinių bendrovių steigimą, reorganizavimą, likvidavimą ir priežiūrą, dalyvauti steigiant, reorganizuojant ir likviduojant viešuosius ir privačius juridinius asmenis. Savivaldybės taryba, priimdama atitinkamus sprendimus, bendrovės ar biudžetinės įstaigos atžvilgiu savo įgaliojimus įgyvendina kolegialiai. Nagrinėtais atvejais tarybos nariams nebuvo suteikta teisė šių klausimų spręsti vienasmeniškai.

TYRIMAI VTEK INICIATYVA

Įvertinusi visuomenės informavimo priemonėse skelbiamą informaciją, gavusi duomenų atlikdama kitus tyrimus ar iš kitų institucijų, savo iniciatyva VTEK pradėjo 21 tyrimą (9 iš jų dar vykdomi 2020 m.) dėl asmenų elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatoms.

VTEK
pradėjo 21
tyrimą savo
iniciatyva

Vadovaudamasi VTEKĮ nuostatomis, Komisija stebi visuomenės informavimo priemonių skelbiamą informaciją, o nustačiusi pagrįstą duomenų apie galimą VPIDVTĮ nuostatų pažeidimą, gali tyrimą atlikti savo iniciatyva.

Dėl medžiotojų klubo „Girios“ narių. Dar 2018 m. pabaigoje, susipažinusi su naujienu portalu „Delfi“ straipsniu „Pats įtakingiausias ir uždariausias medžiotojų klubas: čia, o ne ministerijoje sprendžiami svarbiausi valstybės reikalai“, Komisija patikrino, kaip straipsnyje nurodyti asmenys, kuriems taikomos VPIDVTĮ nuostatos, vykdo pareigą deklaruoti privačius interesus. Nuspręsta tirti 18 asmenų elgesį – išsiaiškinti, ar jie laiku ir tinkamai deklaravo narystę medžiotojų klube „Girios“. Iš šių tyrimų į ataskaitinius metus persikėlė 14. Jie pabaigti konstatuojant pažeidimus.

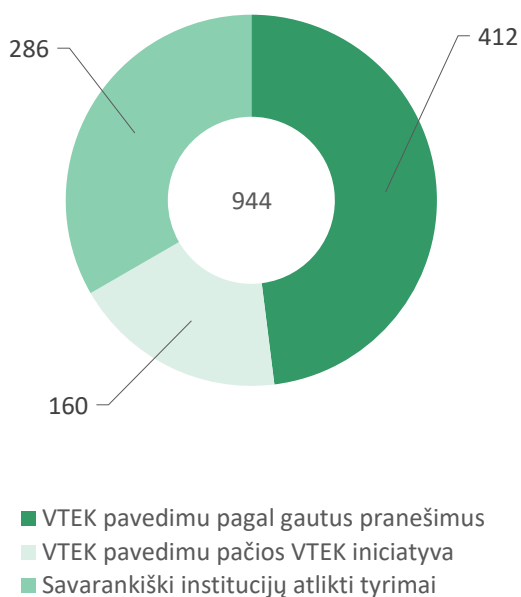
Taip pat pagal visuomenės informavimo priemonėse skelbiamą informaciją VTEK 2019 metais atliko tyrimą dėl savivaldybės valdomo tarnybinio automobilio galimo panaudojimo ne tarnybos tikslais. Šiuo atveju asmuo pripažintas pažeidęs VPIDVTĮ 3 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatas. VPIDVTĮ nustato individualią pareigą kiekvienam asmeniui, kuriam taikomos šio įstatymo nuostatos, deklaruoti privačius interesus nustatyta tvarka ir terminais. Deklaracijoje turi būti pateikti deklaruojančio asmens ir jo sutuoktinio, sugyventinio ir (ar) partnerio VPIDVTĮ nustatyti duomenys.

Ataskaitiniais metais gavusi pranešimus dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų galimų pažeidimų ir palyginusi jų privačių interesų deklaracijose pateiktus duomenis su jų sutuoktinių deklaracijose pateiktu, VTEK inicijavo ir atliko 2 tyrimus dėl šių asmenų sutuoktinių elgesio.

KITŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ ATLIKTŲ TYRIMŲ IŠVADŲ VERTINIMAS

Apibendrinimas. Ataskaitiniais metais kitos institucijos ir įstaigos pateikė Komisijai įvertinti savo atliktų tyrimų (tiek pagal VTEK

Kitų institucijų ir įstaigų tyrimai

perduotus pranešimus, tiek savo iniciatyva) išvadas dėl 944 asmenų elgesio atitikties

VPIDVTĮ nuostatomis. Komisijos intensyviau ir principingu darbu su šiomis institucijomis ir įstaigomis dėka, didelis procentas jų atliktų tyrimų atitiko VPIDVTĮ nuostatas: 858-ių išvados VTEK pritarė. Nepritarta 86-iais atvejais – nuspręsta, kad išvados neatitinka minėtojo įstatymo nuostatų, todėl VTEK tyrimus atliko pati.

Gavusi institucijos atlikto tyrimo išvadą, VTEK vertina, ar nurodytas išvados pagrindas ir dalykas, ar tinkamai įvardytos VPIDVTĮ normos, tiriamojo asmens paaiškinimas, teisinis jo veikos vertinimas bei vertinimo motyvai.

Dažniausiai VTEK nesutinka su atliktų tyrimų išvadomis ir paveda jas patikslinti arba tyrimą atlikti pakartotinai dėl to, kad nustatyta priešinga VPIDVTĮ reikalavimams veika nesutampa su loginiu tiriamojo asmens elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis vertinimu. Kitaip tariant, konstatuojama, kad pažeidimas nepadarytas, nors iš nustatytų faktinių aplinkybių matyti, kad asmuo jam VPIDVTĮ taikomą pareigą įvykdė netinkamai. Motyvuojama tuo, kad asmuo nežinojo, jau pateikė ar papildė

deklaracija, dėl nedeklaruotų duomenų nebuvo patekęs į interesų konflikto situaciją ir panašiai. Tokiais atvejais, nepritarlama asmenų veikos vertinimui, VTEK atkreipia dėmesį, kad VPIDVTJ nenumatytos išimtys, kada galima nedeklaruoti atitinkamų duomenų ar juos deklaruoti nesilaikant VPIDVTJ nustatytų terminų. Tokiu atveju VTEK paveda atlikti tyrimą pakartotinai, arba pati atlieka tyrimą ir priima sprendimą.

Ataskaitiniais metais apie 70 procentų atveju, vadovaudamasi VTEKJ, Komisija bent po vieną kartą gražino institucijoms tirti pakartotinai arba pavedė išvadas patikslinti dėl netinkamo tiriamojo asmens veikos teisinio kvalifikavimo. Neretai pakartotiniai pavedimai dėl asmens veikos įvertinimo buvo teikti net tris kartus.

Dažniausiai vertinta asmenų elgesio atitiktis privačių interesų deklaruojamą reguliuojančioms VPIDVTJ nuostatomis. Taip pat vertinti valstybės ar savivaldybių valdomo turto naudojimo ne tarnybinei veiklai bei sprendimų priėmimo interesų konflikto situacijoje atvejai. 777 atvejais pripažinti VPIDVTJ pažeidimai.

Tyrimai pagal VTEK pavedimus. 738 asmenų elgesį Komisija pavedė įvertinti kitiems VPIDVTJ vykdymo priežiūrą atliekantiems subjektams. Dalis pavedimų – VTEK iniciatyva, dalis – pagal gautus pranešimus. Ataskaitiniais metais VTEK vertinimui institucijos ar įstaigos pateikė 654 išvadas.

Išnagrinėjusi jas ir susijusius dokumentus, VTEK patvirtino pažeidimą dėl 525 asmenų veikų. 46 atvejais pripažinta, kad VPIDVTJ nuostatos nepažeistos, vienas tyrimas nutrauktas. Nesutikusi su tyrimų išvadose pateiktais asmenų veikų vertinimais, 82 atvejais VTEK pati atliko tyrimus ir priėmė sprendimus dėl 61 asmens veikos (21 tyrimas persikėlė į 2020 metus).

Ženkli VTEK pavedimų atlikti tyrimus dalis (294 atvejai) bei VTEK savarankiški tyrimai nepritarus pateiktoms išvadoms (38 atvejai)

buvo susiję su viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų privačių interesų deklaruojimo pareigos nevykdymu.

2019 m. kovą įvykus savivaldybių tarybų rinkimams, vykdydama suteiktus VPIDVTJ laikyimosi kontrolės įgaliojimus, VTEK pavedė visų savivaldybių tarybų Etikos komisijoms patikrinti, kaip naujai išrinkti savivaldybių tarybų nariai vykdo pareigą deklaruoti privačius interesus. Esant galimiems pažeidimams, jos įpareigotos atlikti tyrimus ir pateikti išvadas VTEK. Taigi dalis vertintų išvadų buvo susiję su savivaldybėse išrinktų valstybės politikų privačių interesų deklaruojimu.

Tyrimai kitų institucijų ar įstaigų iniciatyva.

VPIDVTJ 22 straipsnio 1 dalyje nurodyti šio įstatymo vykdymo kontrolę atliekantys subjektai aktyviai atlieka tyrimus ir savo iniciatyva (nesant VTEK pavedimo) ir tyrimų išvadas teikia vertinti Komisijai. Ryškėja tendencija, jog institucijos vykdyti savarankiškus patikrinimus imasi aktyviau. Jų metu dažniausiai sistemiskai vertina, ar darbuotojai tinkamai deklaruoja privačius interesus. Todėl dažnai VTEK pateikiamose išvadose vertinama grupės asmenų veikos atitiktis VPIDVTJ nuostatomis.

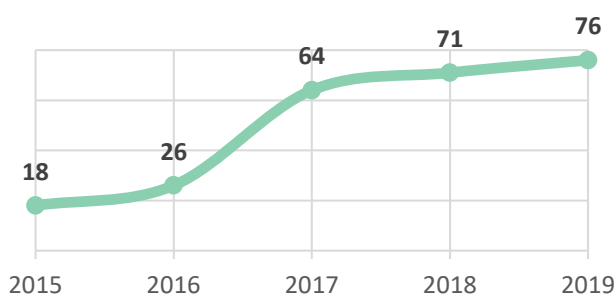
Savo iniciatyva ataskaitiniais metais institucijos ir įstaigos pateikė VTEK vertinti 290 tyrimų išvadų dėl asmenų veikų atitikties VPIDVTJ nuostatomis. 4-iais atvejais VTEK išvadoms nepritarė ir pati pradėjo tyrimus: vienu atveju konstatavo VPIDVTJ nuostatų pažeidimą, 3 tyrimai persikėlė į 2020 metus.

Išnagrinėjusi institucijų pateiktas išvadas ir susijusius dokumentus, VTEK patvirtino konstatuotą pažeidimą dėl 252 asmenų veikų, 28-iais atvejais pripažinta, kad VPIDVTJ nuostatos nepažeistos, 6 tyrimai nutraukti.

TEISMUOSE NAGRINĖTOS BYLOS

Valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys, kurių elgesio atitiktį VPIDVTĮ nuostatomis įvertino Komisija, ir kiti suinteresuoti asmenys gali VTEK sprendimus per vieną mėnesį apskųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui (VAAT).

Vykę administraciniai procesai

Šia teise 2019 m. asmenys pasinaudojo 76 kartą. Tiek administracinių procesų, kuriuose Komisija buvo atsakovė, ataskaitiniais metais vyko VAAT ir LVAT. Palyginti su 2018 m., kuomet Komisija buvo atsakovė 71 administraciniame procese (2017 m. – 64, 2016 m. – 26, 2015 m. – 18), šis skaičius didėja.

Bendra administracinių procesų statistika.

Ataskaitiniais metais teismas 34 administraciniuose procesuose priėmė galutinius sprendimus dėl:

- 2016 m. dviejų VTEK priimtų sprendimų. Abiem atvejais bylas išnagrinėjęs LVAT priėmė Komisijai palankius sprendimus;
- 2017 m. VTEK 16-kos priimtų sprendimų. Devyniose administracinėse bylose teismas priėmė Komisijai palankius sprendimus, septynis Komisijos priimtus sprendimus panaikino;
- 2018 m. VTEK 13-kos priimtų sprendimų. Visi jie Komisijai buvo palankūs;

- 2019 m. VTEK 3 priimtų sprendimų. Kaip ir 2018 m., teismas 2019 metais nepanaikino nė vieno atskaitiniais metais priimto Komisijos sprendimo.

Dėl LVAT ataskaitiniais metais Komisijai priimtų nepalankių sprendimų pažymėtina, jog penkiais atvejais teismas panaikino Komisijos 2017 m. priimtus sprendimus, kuriuose buvo konstatuota, jog vienos valstybės biudžetinės įstaigos struktūrinių padalinių vadovai, VPIDVTĮ nustatyta tvarka ir terminais nepateikę privačių interesų deklaracijų, pažeidė šio teisės akto nuostatas.

Apeliacinės instancijos teismas, panaikindamas Komisijos ir VAAT priimtus sprendimus, motyvavo tuo, jog struktūrinių padalinių vadovų pareigas valstybės biudžetinėje įstaigoje einantiems asmenims, atsižvelgiant į Biudžetinių įstaigų įstatymo nuostatas, VPIDVTĮ reikalavimai apskritai netaikomi.

Atkreiptinas dėmesys, jog vienoje 2019 m. nagrinėtoje byloje dėl iš esmės identiškas (struktūrinio padalinio vadovo) pareigas toje pačioje institucijoje einančio asmens LVAT priėmė kardinaliai priešingą sprendimą ir Komisijos šiam asmeniui nepalankų sprendimą paliko galioti (*administracinės bylos Nr. A-1951-575/2019*).

2020-01-01 įsigaliojo naujos redakcijos VPIDĮ, biudžetinių įstaigų vadovus ir šių juridinių asmenų struktūrinių padalinių vadovus ir jų pavaduotojus tiesiogiai ir vienareikšmiškai priskiriantis valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims. Atsižvelgdama į tai, VTEK tikisi, kad ateityje bus išvengta nereikalingų šio teisės akto nuostatų taikymo interpretacijų. Jų ataskaitiniais metais pasitaikydavo vertinant, ar asmuo, einantis pareigas valstybės biudžetinėje įstaigoje ir turintis administravimo

įgaliojimus, laikytinas valstybinėje tarnyboje dirbančiu asmeniu, ar ne pagal VPIDVTĮ, galiojusio iki 2019-12-31, apibrėžimą.

2019 m. teismas 42 administraciniuose procesuose (daugiau nei pusė visų atvejų), galutinių sprendimų nebuvo priėmęs.

Pareiškėjai 2019 m. teismui apskundė 31 VTEK ataskaitiniais metais priimtą sprendimą, iš kurių, kaip paminėta anksčiau, Komisijos naudai buvo išnagrinėtos tik 3 administracinės bylos. Kitų 28 bylų nagrinėjimas perkeltas į kitus metus.

Teismas 2019 m. nebuvo galutinai išnagrinėjęs ir dalies skundų dėl ankstesniais – 2017 ir 2018 – metais Komisijos priimtų sprendimų: dėl 2017 m. – 4 bylose, 2018 m. – 10 bylų.

Kalbant apie Komisijos 2017–2018 m. priimtus sprendimus, kurie pareiškėjų buvo apskūsti teismui, pasakytina, jog beveik visų su šiais sprendimais susijusių bylų nagrinėjimas 2019 m. perduotas į LVAT, pareiškėjams pateikus apeliacijas dėl jiems nepalankių pirmosios instancijos teismo sprendimų. Komisija apeliacijas LVAT ataskaitiniais metais teikė vos keliais atvejais.

Absoliuti dauguma 2019 m. teismo nagrinėtų skundų buvo susiję su Komisijos priimtais sprendimais dėl VPIDVTĮ nuostatų taikymo. Ataskaitiniais metais teisme buvo nagrinėti ir 4 skundai dėl Komisijos priimtų sprendimų dėl asmenų veiklos, pažeidžiančios LVĮ nuostatas. Iš jų visais atvejais teismas priėmė VTEK palankius sprendimus (du sprendimai buvo priimti jau 2020 m.).

Kaip ir ankstesniais metais, teisme vyko 8 administraciniai procesai dėl asmenų skundų, kuriais jie prašė įpareigoti Komisiją atlikti atitinkamus veiksmus: pradėti skundžiamų asmenų elgesio tyrimą ar pakeisti dėl jų jau priimtą Komisijos sprendimą. 2019 m. šiuo klausimu išnagrinėtose bylose teismų sprendimai Komisijai buvo palankūs, o pareiškėjų prašymai – atmesti.

Devyni administraciniai procesai ataskaitiniais metais vyko teismui gavus asmenų, ėjusių viešųjų pirkimų komisijos narių ar ekspertų pareigas, tačiau šių aplinkybių VPIDVTĮ nustatyta tvarka nenurodžiusių privačių interesų deklaracijose, skundus dėl jiems nepalankių Komisijos sprendimų. 2019 m. nė vienas iš šių skundų teisme nebuvo išnagrinėtas.

TEISMO FORMUOJAMA ĮSTATYMŲ TAIKymo PRAKTIKA

LVAT, formuodamas VPIDVTĮ nuostatų taikymo praktiką, 2019 m. pateikė svarbių išaiškinimų.

DĖL VPIDVTĮ nuostatų ir tarnybinės etikos santykio

„Komisijos nustatytos faktinės aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjas pažeidė tarnybinės etikos normas. Pareiškėjo padarytas pažeidimas yra akivaizdus, nes nekyla abejonių, kad pareiškėjas privalėjo nusišalinti nuo savo tarnybinių pareigų vykdymo, kai jų vykdymas buvo susijęs su įmonės, kurios akcininkas buvo pareiškėjas, naudos gavimu.

Pareiškėjui vykdant savo tarnybines pareigas, kurios susijusios su institucijos įgyvendinamu viešuoju interesu, kartu turint ir privatų interesą, negali būti vertinamas kaip objektyvus ir teisingas klausimo nagrinėjimas ir savo tarnybinių pareigų atlikimas.

Komisija nustatė, kad pareiškėjo padarytas tarnybinės etikos normų pažeidimas yra akivaizdus, taigi šis pažeidimas yra nesuderinamas su valstybės tarnybos prestižu.

Komisija ne tik nustatė akivaizdų tarnybinės etikos normų pažeidimą, bet ir pagrįstai sprendė, kad pažeidimas sukėlė tam tikras neigiamas pasekmes, todėl ginčijamas sprendimas, kuriame konstatuotas VPIDVTĮ pareiškėjo padarytas pažeidimas, yra iš esmės teisėtas“.

2019 m. spalio 9 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-503-602/2019.

Dėl formalaus pažeidimo

„Pareiškėjo nurodytos aplinkybės, jog, priimdamas sprendimus susijusius su įstaiga, jis niekada neturėjo jokio neigiamo ar teigiamo nusistatymo, jokios materialinės ar nematerialinės naudos ir jokių kitų priežasčių, kurios būtų galėjusios kaip nors įtakoti jo sprendimus, kad jo priimti sprendimai yra teisėti, neturi jokios reikšmės jo padarytos veikos, susijusios su draudimu dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą, teisinei kvalifikacijai. Ir šiuo atveju VPIDVTĮ nėra nustatyta jokių išimčių, kurioms esant asmuo, interesų konflikto situacijoje, galėtų dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus.

Tam, kad veika būtų kvalifikuota kaip VPIDVTĮ 11 straipsnio 1 ir 2 dalies pažeidimas, nebūtinai neigiamų pasekmių atsiradimas. Vien tik formalus VPIDVTĮ 11 straipsnio nuostatų nesilaikymas, esant interesų konfliktui, pripažintinas teisės pažeidimu“.

2019 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1590-442/2019.

Dėl pareigos pareikšti nusišalinimą besąlygiško privalomumo

VPIDVTĮ nenumato jokių išimčių, kuomet asmuo, dirbantis valstybės tarnyboje, galėtų neinformuoti savo tiesioginio vadovo ar institucijos vadovo įgalioto atstovo bei asmenų, kurie kartu dalyvauja sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūroje, apie esamą interesų konfliktą ir nenusišalinti nuo dalyvavimo sprendimo, kuris sukelia interesų konfliktą, rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūroje“.

2019 m. gruodžio 11 d. nutartis (administracinė byla Nr. eA-2101-756/2019).

Dėl lobistinės veiklos

„Nors pareiškėjas Komisijos posėdžiuose užsiregistravo kaip advokatas, taip pat pateikė VTEK ir teismui atstovavimo sutartis, sudarytas su asociacijomis, ir nepateikė lobistinės veiklos sutarčių (pažymėtina, kad teikiamų paslaugų turinys abiem atvejais būtų iš esmės tapatus), šios aplinkybės nepaneigia, jog faktiškai pareiškėjas, atstovaudamas asociacijų interesams, save identifikavo kaip lobistą“.

2019–04-17 nutartis administracinėje byloje Nr. A-2253-629/2019

STATISTIKA (2019)

REKOMENDACIJOS IR MOKYMAI

Rašytinės rekomendacijos, pateiktos asmenims	450
Mokymuose dalyvavę asmenys	932
Surengta mokymų	35

PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

Privačius interesus deklaravusiųjų skaičius	136 611
Pateiktos privačių interesų deklaracijos (įskaitant papildymus)	427 096
Asmenys, kurių deklaracijos viešinamos	46 395
Deklaravimo kontrolę per PIDTIS įstaigose užtikrinantys asmenys	2 553

TYRIMAI

VTEK atlikti tyrimai	262
Pripažinta pažeidimų	242
Nenustatyta pažeidimų	17
Nutraukta tyrimų	3
VTEK vertinti kitų institucijų atlikti tyrimai	858
VTEK pavedimu	572
Pačių institucijų atlikti tyrimai	286

TEISMAI

Vykę teismų procesai	76
----------------------	----

LOBISTINĖ VEIKLA

Bendras registruotų lobistų skaičius	105
Aktyvią veiklą vykde lobistai	35

VEIKLOS UŽDAVINIAI (2020)

VTEK 2020 m. planuoja įgyvendinti šiuos veiklos uždavinius:

 VYKDYTI INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRĄ. 2020-01-01 įsigaliojo naujos redakcijos VPIDI ir VTEKJ, taigi Komisija sieks užtikrinti veiksmingą interesų derinimo priežiūrą.

 STIPRINTI LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRĄ IR ŠVIETIMĄ. Siekdama didinti skaidriai veikiančių lobistų skaičių, VTEK tęs mokymus privačiam ir viešajam sektoriams bei registruotiems lobistams, taip pat – 2019 m. institucijose pradėtus patikrinimus dėl galbūt neteisėtos lobistinės veiklos. Siekdama sumažinti neteisėtos lobistinės veiklos atvejų skaičių, bet neužkirsti kelio skaidriai veikiančių registruotų lobistų veiklai bei padėti valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims perprasti etiško bendravimo su lobistais elgesio standartus, VTEK rengs rekomendacijas įstaigoms ir intensyviu bendradarbiavimu su atitinkamų institucijų vadovais. Siekdama patogiau pateikti visuomenei informacija apie lobistinę veiklą, o lobistams palengvinti lobistinės veiklos deklaravimą, Komisija 2020 m. planuoja modernizuoti Lobistinės veiklos duomenų informacinę sistemą (LOBIS).

 TĘSTI MOKYMUS ATITIKTIES PAREIGŪNAMS. Komisija organizuos mokymus ir metodinio pobūdžio konsultacijas, pirmenybę teikdama atitikties pareigūnams. Siekdama sukurti atvirą, į pagalbą asmeniui orientuotą aplinką ir sąlygas asmenims aktyviai konsultuotis dėl galbūt kylančių interesų konfliktų ar būtinybės juos atskleisti, VTEK skatins įstaigų bei institucijų vadovų įsitraukimą. Be jo, atitikties pareigūnų paskyrimo arba atskirų

tarnybinę etiką prižiūrinčių padalinių įsteigimo (jei įstaigoje dirba daug asmenų), pozityvaus rezultato šioje srityje pasiekti neįmanoma.

 TEIKTI METODINĘ PAGALBĄ. Tinkamas informacijos pateikimas, konsultacijos ir tikslingi mokymai būtini darbuotojams tiek pradėjus eiti pareigas, tiek tarnybos metu, tiek tarnybą baigiant. Deklaruojantiems asmenims VTEK parengs atmintines, primenančias, į ką atkreipti dėmesį įsidarbinus viešajame sektoriuje bei nustojus eiti atitinkamas pareigas. Siekdama padėti asmenims tinkamai laikytis interesų derinimo principų ir sudaryti galimybę turimas žinias pasitikrinti, VTEK ketina parengti e. mokymus bei atnaujinti esamas elektronines konsultavimo priemones tarnybinės etikos klausimais.

 UŽBAIGTI PINREG STEIGIMO DARBUS. VTEK sieks gerinti deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaracijų tvarkymą, duomenų teisėtumo kontrolę ir atsakomybės taikymą. PINREG įsteigimas yra vienas iš 2015–2025 m. NKKP įgyvendinimo 2015–2019 m. Tarpinstitucinio veiklos plano priemonės vykdymo tikslų. Atsižvelgdama į tai, 2019 m. VTEK atliko pagrindinius su PINREG steigimu susijusius viešuosius pirkimus. Planuojama, kad PINREG pradės veikti 2020 m. III ketvirtį.

 UŽTIKRINTI TINKAMĄ TARPTAUTINĮ ATSTOVAVIMĄ. Komisija tęs bendradarbiavimą su EBPO, GRECO bei kitomis organizacijomis, taip pat sieks palaikyti ryšius ir keistis patirtimi su panašias funkcijas atliekančiomis užsienio šalių institucijomis.

**VYRIAUSIOJI
TARNYBINĖS ETIKOS
KOMISIJA**

vtek@vtek.lt
(8 5) 212 43 96
Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius
www.vtek.lt